

erfgoed brabant

GOUD VAN BRABANT

Jaarverslag 2020

Inhoudsopgave

1. Aanbieding	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Statutaire doelstelling	3
1.3 Inschrijving Kamer van Koophandel	3
1.4 Code Governance Cultuur en organisatiemodel	4
2. Bestuursverslag	5
2.1 Beleidskader, taken en opdracht	5
2.2 Algemene beschouwingen	7
2.3 Platform	10
2.4 Academie	16
2.5 Netwerk	22
2.6 Bedrijfsvoering	27
3. Verslag Raad van Toezicht	34
3.1 Algemeen	34
3.2 Rooster van aftreden	35
3.3 Nevenfunctieregister	35
4. Financieel verslag	37
4.1 Algemene gegevens	37
4.2 Balans per 31 december 2020	38
4.3 Staat van baten en lasten over 2020	40
4.4 Toelichting op de jaarrekening	42
4.5 Toelichting op de balans per 31 december 2020	45
4.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020	49
4.7 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	56
4.8 Werknemers	57
4.9 Wet Normering Topinkomens	58
Bijlage 1: Mutaties bestemmingsfondsen	59
Bijlage 2: Kostenverdeelstaat	61
5. Vaststelling en goedkeuring	62
6. Controleverklaring accountant	63

1. Aanbieding

1.1 Inleiding

‘Goud van Brabant’: zo luidt de titel van het werkplan 2020 van Erfgoed Brabant. Met dat goud bedoelen we het erfgoed dat we koesteren en de prachtige verhalen van de mensen van toen die in deze objecten liggen opgeslagen, maar ook het gewaardeerde werk van de mensen van nu die zich bekommeren om dat erfgoed. Erfgoed gaat over voorwerpen en verhalen van vroeger die aan mensen van nu en nieuwe generaties inspiratie kunnen bieden. En daarmee raken we de kern van het bestaan van Erfgoed Brabant: zorg voor spullen, verhalen en mensen.

Voor u ligt het Jaarverslag 2020 van de Stichting Erfgoed Brabant te 's-Hertogenbosch. Naast de jaarverslagen van het Bestuur en de Raad van Toezicht bevat deze ook de jaarrekening, die bestaat uit een balans per 31 december 2020 en een staat van baten en lasten over de periode 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020, beide voorzien van toelichtingen.

1.2 Statutaire doelstelling

De stichting heeft ten doel: het verankeren van erfgoed als vaste en voedende waarde in de samenleving in met name Noord-Brabant door het bevorderen van erfgoedbewustzijn, het ondersteunen van erfgoedwerkers en het verbinden van erfgoednetwerken. De stichting beoogt haar doel onder meer te bereiken door:

- a. Het ondersteunen en professionaliseren van eerstelijns erfgoedinstellingen
- b. Het bevorderen van publieksparticipatie
- c. Het bevorderen van erfgoedzorg
- d. Het bevorderen en verzorgen van erfgoededucatie
- e. Het verzorgen van deskundigheidsbevordering en (bij)scholing
- f. Het bieden van faciliteiten
- g. Het stimuleren van structurele (beleids)aanpakken in erfgoedzorg door overheden
- h. Het bevorderen en tot stand brengen van samenwerking met en tussen erfgoedinstellingen
- i. Beleidsadvisering aan overheden
- j. Het bevorderen en tot stand brengen van samenwerking met en tussen onderwijsinstellingen
- k. Het bevorderen en tot stand brengen van samenwerking met en tussen onderzoeksinstituten
- l. De instelling en instandhouding van leerstoelen, alsmede het houden van toezicht op positie en functioneren van de betreffende leerstoelen
- m. Het verrichten van al het overige dat tot verwezenlijking van het doel van de stichting leidt.

1.3 Inschrijving Kamer van Koophandel

Erfgoed Brabant is ingeschreven in de Kamer van Koophandel te Eindhoven onder nummer 41083283.

1.4 Governance Code Cultuur en organisatiemodel

Erfgoed Brabant volgt sinds 2016 de Governance Code Cultuur. In dat jaar is ook een keuze gemaakt voor het Raad van Toezicht-model. De Raad van Toezicht bestond in 2020 uit vijf leden. Eind 2020 heeft Jaco Reijrink afscheid genomen. Hij wordt per 1 januari 2021 opgevolgd door Ruud Derks. Het Bestuur wordt uitgeoefend door één persoon, die tevens directeur is.

De directeur-bestuurder voert samen met de adjunct-directeur de directie. Verder kent de organisatie een platte structuur: er zijn geen teams of afdelingen met een hiërarchische structuur. Daarvoor is Erfgoed Brabant te gering van omvang en bovendien hindert dat het gewenste integrale werken. Op inhoud, competenties en senioriteit zijn er wel verschillen in het functieniveau van de medewerkers. Zo zijn er drie inhoudelijke programmalijncoördinatoren, die in een wekelijks overleg de voortgang van de lopende zaken onder Platform, Academie en Netwerk met de directie bespreken en daarbij letten op zoveel mogelijk verbinding tussen de drie programmalijnen. Zes medewerkers hebben in een deel van hun functiebeschrijving de taak projectleider staan. Dit zijn doorgaans medewerkers die ervaren zijn in de bewaking van processen, planning, budget en ureninzet. Naast de medewerkers die voor specifieke taken worden ingezet is er ook een staf, die de taken secretariaat, financiën en communicatie voor zijn rekening neemt.

Erfgoed Brabant is gehuisvest in het Museumkwartier in 's-Hertogenbosch. We delen het complex met het Noordbrabants Museum, het Design Museum 's-Hertogenbosch, het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten en huiscateraar Maison van den Boer.

2. Bestuursverslag

2.1 Beleidskader, taken en opdracht

Erfgoed Brabant is het kennis- en expertisecentrum voor erfgoed in Noord-Brabant. Erfgoed Brabant ondersteunt en verbindt het erfgoedveld, het onderwijs, maatschappelijke partners en beleidsmakers in het verkennen, behouden en doorgeven van het veelzijdige verhaal van Brabant. Samen zorgen we ervoor dat erfgoed een inspirerende en vaste waarde blijft in de Brabantse samenleving van nu en straks.

Binnen de provinciale basisinfrastructuur erfgoed neemt Erfgoed Brabant als uitvoeringsorganisatie een prominente plek in. De kaders voor de activiteiten die we in 2020 hebben ondernomen zijn het bestuursakkoord voor 2020-2023, getiteld 'Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant', en het beleidskader Erfgoed 2016-2020, getiteld 'De (verbeeldings)kracht van erfgoed', inclusief de verlenging daarvan voor 2021 en 2022.

Binnen het beleidskader zijn de taken van Erfgoed Brabant:

- Het bevorderen van erfgoedbewustzijn onder een groot publiek
- Het ondersteunen van erfgoedinstellingen en erfgoedwerkers bij het beheer van hun erfgoed
- Het verbinden in netwerken

De inhoudelijke opdracht voor 2020 bestond uit vier onderdelen. Uit het provinciale verzoek tot aanleveren van het werkplan 2020 citeren wij:

- "Basisstructuur ondersteunen en verbinden.
Effect: Dat de erfgoedsector krachtig en efficiënt genoeg functioneert om een bijdrage te leveren aan een aantrekkelijk cultureel klimaat in Brabant. Zodat mensen in Brabant, jong en oud, kennis kunnen maken met erfgoed, hen te binden aan en boeien voor erfgoed.
Resultaat: De basis (lokale erfgoedinstellingen, vrijwilligers en ondernemers) functioneert met kracht, kwaliteit, professionaliteit, voor een groter publiek en meer in samenhang.
- Samenwerking collecties en musea.
Effect: Erfgoed wordt duurzaam behouden en benut.
Resultaat: De erfgoedcollecties in Noord-Brabant worden behouden, beheerd en ontsloten.
- Kennis ontwikkelen en overdragen.
Effect: Dat de erfgoedsector krachtig en efficiënt genoeg functioneert om een bijdrage te kunnen leveren aan een aantrekkelijk cultureel klimaat in Brabant. Zodat mensen in Brabant, jong en oud, kennis kunnen maken met erfgoed, hen te binden aan en boeien voor erfgoed.
Resultaat: (Wetenschappelijke) kennis over behoud, herontwikkeling en beleving van erfgoed wordt in samenhang ontwikkeld en ontsloten aan professionals, vrijwilligers en burgers.
- Verhalen van Brabant.
Effect: De (verbeeldings)kracht van erfgoed wordt beter benut.

erfgoed brabant

Resultaat: Erfgoed levert een belangrijk deel van de verbeeldingskracht in vier verhalen van Brabant en heeft meerwaarde voor opgaves als economie, natuur en leefbaarheid.”

Deze vier onderdelen van de provinciale opdracht hebben wij verwerkt in onze programmalijnen Platform, Academie en Netwerk. De activiteiten en resultaten binnen deze lijnen in 2020 worden in de paragrafen 2.3 tot en met 2.6 behandeld. Paragraaf 2.2 geeft voorafgaand een algemene analyse.

2.2 Algemene beschouwingen

Op slot door corona

Het woord dat het meest in dit jaarverslag voorkomt, is natuurlijk 'corona': bijna 90 keer! We konden er niet om heen in 2020 en dat gold ook voor de werkzaamheden van Erfgoed Brabant. Het belangrijkste gevolg van de coronacrisis was het anders inrichten van onze contacten met Brabantse erfgoedveld. Want ook deze wereld ging voor een groot deel op slot. Musea sloten de deuren, verenigingen annuleerden hun bijeenkomsten, erfgoedgemeenschappen kwamen amper bijeen, het onderwijs was alleen nog maar online te volgen. Vele erfgoedvrijwilligers, veelal op leeftijd en dus behorend tot de risicogroepen, bleven thuis. Zelf hebben we al onze live evenementen en bijeenkomsten moeten verdagen of annuleren, omdat we voorzagen dat de opkomst minimaal zou zijn en we onze gasten niet onnodig in gevaar wilden brengen.

Aangepaste activiteiten

We zijn echter niet met de armen over elkaar gaan zitten, maar we pasten onze activiteiten direct aan aan de nieuwe situatie. Zo hebben we op verzoek van de provincie een digitaal Corona Impact Loket voor de Brabantse erfgoedsector ingericht. Iedere erfgoedwerker, die behoefte had om zijn of haar corona-ervaringen en de gevolgen daarvan te delen, kon bij dit loket terecht. Ook boden wij hier nuttige informatie over wat men allemaal kon doen in deze bijzondere tijd en waar men voor hulp terecht kon. Verder hebben we via actieve bevraging middels een online enquête en verdiepende belrondes de gevolgen van de coronacrisis voor het Brabantse erfgoedveld zo goed mogelijk in kaart proberen te brengen.

Sociale digitalisering

Daarnaast hebben we meteen zoveel mogelijk educatief materiaal online gezet en verwijzende digitale informatie verzameld voor docenten, leerlingen en ook ouders die zich gesteld zagen voor de nieuwe thuisonderwijsituatie. Getuige de vele positieve reacties is deze inzet enorm gewaardeerd. Hetzelfde gold voor de een-op-een bel- en videocontacten met de deelnemers van de Brabant Cloud: men kon niet als groep bij elkaar komen, maar door de hulp op maat voelde men zich niet alleen. Mooi is ook om te horen dat sommige heemkundekringen de gelegenheid te baat hebben genomen om in deze moeilijke tijden, waarin mensen veelal thuis zitten en misschien wel wat meer tijd over hebben, op vernieuwende manieren te werk te gaan: men zocht actief de inwoners in de wijk of in het dorp op om samen online de geschiedenis van de omgeving in woord en beeld vast te leggen. Hier zien we de eerste tekenen van een trend die we het beste kunnen omschrijven als 'sociale digitalisering', oftewel hoe je met behulp van digitale systemen mensen tot elkaar kunt brengen, al zijn ze op afstand van elkaar. Corona heeft dus niet alleen leed en zorgen gebracht.

Pieken in bezoek

Het online bezoek aan onze websites kende door de corona een flinke stijging. BrabantsErfgoed.nl piekte in de eerste maanden van de lockdown en ook de invoer van data door de vele vrijwilligers van de Brabant Cloud bereikte een hoogtepunt: halverwege het jaar was er al evenveel aan data ingevoerd als in heel 2019. Duidelijk is dat het digitaliseringstraject dat we jaren geleden hebben ingezet juist deze tijden in een grote behoefte voorziet, om erfgoed te vinden en mensen te binden. In dit verband is het nuttig om op te merken dat we veel extra werk hebben besteed aan de voorbereiding van de gevolgen van de wet Digitale Toegankelijkheid, die op 23 september 2020 is ingevoerd. Alle overheids(gerelateerde) websites moeten vanaf die datum voldoen aan specifieke

eisen om tekst en beeld voor iedereen toegankelijk te maken. Dit vereist veel inzet van uren, naar het zich laat aanzien ook de komende jaren.

Experimenteren

Met online bij elkaar komen zijn we volop aan het experimenteren geslagen. De uitreiking van de Brabantse Dialectprijs, die als fysieke bijeenkomst al helemaal was voorbereid, hebben we in juni in een live streamsessie laten doorgaan. Hierbij was het nog zoeken naar de juiste technische systemen, waardoor iedereen thuis toch samen een ervaring kan delen. Dit vraagt om nieuwe competenties van de mensen achter de knoppen en om andere manieren van organisatie. Ook andere evenementen, zoals de Scriptieprijs Brabantse Geschiedenis en de Erfgoedcolleges, hebben we op deze manier georganiseerd, waarbij we soms ook voor hebben gekozen voor een hybride vorm: online en offline met een beperkt aantal gasten tegelijk. Ook bij de Erfgoedcafés van de Zuiderwaterlinie is deze weg ingezet. En zo is het veld in *no time* gewend geraakt aan internetontmoetingen. Ook hier zien we structurele veranderingen, maar elkaar letterlijk en figuurlijk recht in de ogen kunnen kijken blijft altijd een meerwaarde hebben. Tot slot heeft het noodgedwongen uitstel van het Erfgoed Etmaal met als thema Diversiteit en Inclusie ertoe geleid dat die eenmalige gebeurtenis is omgevormd tot een intern en extern bewustwordingstraject rondom deze actuele thematiek. We kregen dankzij corona ook tijd voor reflectie op ons werk en de ontwikkeling daarvan.

Samenwerken in de keten

Positief effect van de coronacrisis is dat er online frequenter en kordater overlegd is met partijen op verschillende niveaus: we konden elkaar snel vinden en hadden geen reistijd. Zo hebben we tijdens de lockdown veelvuldig gesproken met onze collega's in andere provincies, verenigd in OPEN, en met de landelijke collega's in het Erfgoedplatform. Dit heeft tot verdiepende kennismakingen geleid en nieuwe initiatieven waarin we meer dan voorheen samen in de keten kunnen optrekken. Voorbeeld: Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Brabant hebben de handen ineen geslagen om een digitaal platform voor vraag naar en aanbod van erfgoedvrijwilligers in te richten, gefinancierd door het landelijke Prins Bernhard Cultuur Fonds en het Mondriaanfonds. Verder zijn we met dezelfde drie provincies gestart met een landelijke pilot voor de inrichting van zogeheten erfgoedparticipatieloketten. We konden dit allemaal snel realiseren door de intensieve contacten binnen de vrij spontaan ontstane landelijke online werkgroep Erfgoedvrijwilligers. We hebben elkaar online meer dan ooit weten te vinden.

Richtlijnen en maatregelen

Erfgoed Brabant heeft in de afgelopen maanden de richtlijnen van het RIVM en de maatregelen van het kabinet gevolgd. Dat betekende dat de medewerkers vanaf begin maart vanuit huis hun werk moesten verrichten. Dat vroeg om grote flexibiliteit en aanpassingsvermogen: op zoek naar een goede balans tussen werk en privé, het inrichten van een goede werkomgeving, het op afstand zo goed mogelijk contact houden met elkaar, zo optimaal mogelijk overzicht houden en regie voeren, en de versnelde investering in technische communicatiemiddelen. Nadat de maatregelen enigszins versoepeld waren, hebben we ons kantoor aan de Waterstraat 16 weer beperkt open kunnen stellen voor de noodzakelijke collegiale contacten en de ontvangst van gasten. Want online werken is een aanvullende meerwaarde, maar kan echte ontmoetingen niet vervangen. Desondanks zou de transitie van het kantoor van werkplek naar ontmoetingsplek wel eens structureel kunnen worden. Het Nieuwe Werken staat voor de deur.

Verbonden programmalijnen

Corona of niet, op verschillende niveaus zijn mensen, professionals maar vooral ook vrijwilligers, dagelijks in de weer om de materiële en immateriële getuigenissen van het verleden te koesteren, te behouden en door te geven aan nieuwe generaties. Erfgoed is vooral het werk van mensen, mensen met passie, mensen die zelf initiatief nemen, zonder dat een overheid of een instituut hen daartoe aanzet of verplicht. Ze kunnen het ook niet doen, maar ze doen het wel, uit eigener beweging. Erfgoed is van alle tijden en overal te vinden, maar vooral ook van ons allemaal. Of je nu lokaal werkt of internationaal, zelfs het kleinste persoonlijke erfgoedobject staat in verbinding met de grote verhalen die we met elkaar delen. Erfgoed wordt sterker als het in de keten van internationaal, nationaal, regionaal en lokaal staat. En in die keten heeft de regio Brabant onmiskenbaar een in het oog springende positie. De provinciale erfgoedsector heeft zich in de afgelopen jaren enorm geprofileerd: met monumenten en andere erfgoedobjecten, met verhalen, grote projecten, digitalisering, educatie, met kennis en kunde, met wetenschap, maar vooral met vele duizenden enthousiaste erfgoedwerkers. In dit krachtenveld speelt Erfgoed Brabant een belangrijke rol: informierend en inspirerend, ondersteunend en onderwijzend, verbindend en samenwerkend. Deze rol vinden we ook terug in onze drie programmalijnen: Platform, Academie en Netwerk.

<i>Programmalijn</i>	<i>Doelgroep</i>	<i>Werkwijze</i>
Platform	Publiek	Informeren en inspireren
Academie	Participanten	Ondersteunen en onderwijzen
Netwerk	Partners	Verbinden en samenwerken

Bij de inzet van deze programmalijnen werken we vanuit de overtuiging dat, hoewel onderscheiden voor een zo optimaal mogelijke informatievoorziening, de doelgroepen een nauwe samenhang met elkaar vertonen. Immers, passief geïnteresseerde Brabanders kunnen actieve participanten worden, partners zorgen samen voor het aanbieden van inhoudelijke content op het platform of het cursusaanbod van de Academie kan ook interessant zijn voor partnerinstellingen. De bijbehorende instrumenten zijn dan ook niet los van elkaar te zien. Het zijn verbonden programmalijnen. Door die integratie hebben we het publiek weten te interesseren met prachtige publicaties, aansprekende televisieproducties, verrassende evenementen en moderne digitale presentaties. We hebben professionele en vrijwillige erfgoedwerkers ondersteund in hun betrokkenheid bij het behouden en doorgeven van het regionale erfgoed: educatief, wetenschappelijk en ontwikkelend. En we hebben onszelf ingezet voor het verbinden van netwerken, om samen de waarde van erfgoed bij iedereen nog beter op het netvlies te krijgen. De stevige intermediaire positie die we de afgelopen jaren in het Brabantse erfgoedveld hebben gekregen is voornamelijk te danken aan de integrale inzet van al deze instrumenten. In het coronajaar 2020 is deze integrale manier van werken niet wezenlijk veranderd, al moesten we noodgedwongen, maar ook geïnspireerd door de bijzondere omstandigheden, kiezen voor andere wegen en accenten binnen de drie programmalijnen. Wat dat concreet betekende, wordt in de volgende paragrafen per programmalijn uitgewerkt.

Tot slot

Ondanks de coronacrisis is Erfgoed Brabant is staat geweest om grotendeels uitvoering te geven aan het werkplan 2020, zij het vaak in gewijzigde vorm, op andere momenten en met extra inzet van de medewerkers. Daardoor zijn we ondanks alles goed in beeld gebleven. Het grootste compliment moet dus uitgaan naar de medewerkers van Erfgoed Brabant!

2.3 Platform

Topjaar voor BrabantsErfgoed.nl

Het jaar 2020 was een topjaar voor BrabantsErfgoed.nl. Deze publieksgerichte website biedt een collectieve toegang tot – mede via de Brabant Cloud (zie hierna) – ontsloten collecties van erfgoedinstellingen in Noord-Brabant. Op de portal worden deze collecties verbonden aan verhalen, in schrift en in beeld en geluid. In 2020 brachten ruim 214.000 gebruikers samen iets meer dan 294.000 bezoeken. In totaal telden we ruim 660.000 pageviews. En dat betekent een ongekeerde groei ten opzichte van 2019: bijna 80% meer bezoekers en bezoeken naast een groei van 60% in de pageviews. Dat heeft natuurlijk alles te maken met de coronacrisis, waardoor erfgoedliefhebbers – nu de deuren van locaties gesloten waren – de tijd hadden om massaal op zoek te gaan naar online informatie. Verder zagen we dat gebruikers de weg naar BrabantsErfgoed.nl goed weten te vinden en dat men geregeld terugkomt. Ook via social media hebben we gebruikers kunnen verleiden een bezoek aan de website te brengen. Het Facebook-account van BrabantsErfgoed.nl telde eind 2020 circa 9.800 volgers en de maandelijkse digitale nieuwsbrief groeide van 1.100 naar 3.807 abonnees. Het gebruik van BrabantsErfgoed.nl wordt voortdurend gemonitord via Google Analytics. Dit instrument is zo ingericht, dat relevante informatie voor ons goed beschikbaar is en makkelijk te analyseren.

Toename collecties en verhalen

De portal BrabantsErfgoed.nl voorziet in een behoefte aan duurzaam vastleggen, verbinden en delen van het regionale verleden. Een groot deel van dit succes is uiteraard mede te danken aan de aansprekende gecombineerde inhoud van content (objecten) en context (verhalen). En die verhalen worden, naast het vele werk dat de interne redactie verricht, meer en meer geschreven door een gemeenschap van externe auteurs. Zo leverden meer dan 70 auteurs 176 verhalen aan en zij deden dat in toenemende mate ook spontaan. Ook zagen we dat auteurs vaker dan één keer een redactionele bijdrage schreven. Zien we hier het ontstaan van een schrijversgemeenschap? Helaas waren we door corona niet in de gelegenheid een reeds geplande bijeenkomst voor deze groep te organiseren. Vooral de thema's die zij behandelden, zoals dialect en geschiedenis van de mode (in samenwerking met ModeMuze), bleken populair. De themamaand Rampen – bedacht voordat de coronacrisis zijn intrede deed – bleek een absolute topper en genereerde in dit bijzondere jaar veel hits en publiciteit. Nieuwe afleveringen van de radiatorbriek Kalender van Ooit (via Omroep Brabant tot en met juni, daarna in eigen huis geproduceerd) deden het ook goed, evenals de verschillende podcasts van BrabantsErfgoed.nl die in totaal bijna 8.800 keer werden beluisterd. De productie van nieuwe afleveringen van de serie Brabantse Helden en de bijdrage aan het project Oostindisch Doof bleef achterwege vanwege de reisbeperkingen door de coronacrisis.

Kapstokken voor content

De aandacht voor de vier inhoudelijke provinciale verhaallijnen Bevochten Brabant, Religieus Brabant, Innovatief Brabant en Bestuurlijk Brabant zwakte door de stroom aan nieuwe content enigszins af, maar deze blijven nog prominent aanwezig als kapstokken voor content. De eerste twee verhaallijnen bleven ook goed in beeld door de grootschalige, meerjarige projecten Zuiderwaterlinie en Crossroads Brabant 40|45 die eraan hangen. Het onderzoek naar meer aandacht voor het Brabantse landschap zal in 2021 leiden tot de uitvoering van een aantal concrete projecten, zoals het Brabants Groene Maatpak (over de ruilverkavelingen en de landschapsplannen), de Brabantse Watermolens en de koppeling van BrabantsErfgoed.nl met de nog te bouwen geogerefereerde inspiratielaag op de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart.

Samenwerking in digitale presentaties

De samenwerking op het gebied van digitalisering met andere erfgoedinstellingen in Noord-Brabant werd in 2020 voortgezet. De toegankelijkheid van data van Het Noordbrabants Museum is geactualiseerd en de Brabant-Collectie bereidde de overstap voor naar Memorix Maior. Wat betreft de collectie van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten ligt het wat ingewikkelder. Die collectie laat zich niet zo makkelijk toegankelijk maken voor een breed publiek, zoals ook voor de archeologische collecties geldt in andere provincies. Verder zijn er in 2020 verkenningen uitgevoerd om de samenwerking met het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) verder vorm te geven. Op dit moment is alleen de fotocollectie van het BHIC via BrabantsErfgoed.nl doorzoekbaar. Brabants Heem werkt samen met Erfgoed Brabant in het stimuleren van de leden om deel te nemen aan Brabant Cloud en Memorix Maior, om zo samen zo veel mogelijk lokale collecties digitaal met elkaar te delen (zie ook hierna). Naast digitale media hebben we ook nog traditionele geprinte media. Dat heeft onder meer te maken met doelgroepenbeleid: het blijft voor velen fijn om een echt boek of een tijdschrift ter hand te nemen. Het kwartaalmagazine 'In Brabant' is daar een voorbeeld van. In 2020 zijn vier edities van elk 80 pagina's verschenen en verstuurd naar bijna 1.200 abonnees. De uitgave wordt verzorgd door een onafhankelijke redactie. Als uitgevers treden Brabant Heem, de Historische Vereniging Brabant en Erfgoed Brabant op, terwijl de Brabant-Collectie ook financieel participeert. Een gezamenlijk onderzoek naar de digitalisering van 'In Brabant' en daarmee de mogelijke koppeling met BrabantsErfgoed.nl staat voor 2021 op het programma.

Zoekfunctie en toegankelijkheid

En zo is de portal BrabantsErfgoed.nl sinds de lancering in 2018 uitgegroeid tot een aantrekkelijke, laagdrempelige en publiekstoegankelijke interface. Maar er zijn natuurlijk ook nog wensen. Hoewel de vele zoekingen (facetten op onderwerp, plaats, persoon, organisatie, type content, et cetera) het de gebruiker nu reeds makkelijk maken om te vinden wat hij zoekt, zijn we in 2020 ook druk in de weer geweest om de zoekfunctionaliteit in BrabantsErfgoed.nl te verfijnen en te verbeteren met nadruk op meer intuïtief zoeken en grasduinen in de collectie. Dit deden we mede op basis van de nuttige feedback van gebruikers. Implementatie van deze verbeteringen is voorzien in het voorjaar van 2021 en is gekoppeld aan de gewenste verandering in de geautomatiseerde technische verbinding tussen BrabantsErfgoed.nl en de data in Brabant Cloud (zie hierna). Tot slot hebben we toegankelijkheid van BrabantsErfgoed.nl op grond van de nieuwe Wet Digitale Toegankelijkheid aanmerkelijk verbeterd. Zo zijn we begonnen met het ondertitelen van documentaires en ander audiovisueel materiaal, om deze ook geschikt te maken voor mensen met een auditieve beperking. Tegelijk is ondertiteling handig in situaties waar storend geluid minder gewenst is.

Brabant Cloud: groei naar 5,5 TB

Wat hierboven geschreven is over BrabantsErfgoed.nl, is ook van toepassing op de Brabant Cloud, het gezamenlijke digitale opslagsysteem voor regionale erfgoeddata. Eind 2020 bedroeg het totaal aantal records in de Brabant Cloud meer dan 1,2 miljoen, ruim 12% meer dan in 2019. Een deel van deze flinke aanwas is te verklaren door migratietrajecten vanuit andere opslagsystemen, maar een groot deel is ook te danken aan het handwerk vanuit de deelnemende instellingen in het interne collectiebeheersysteem Memorix Maior. Het aantal records hierin verdubbelde bijna in 2020 naar ruim 700.000 items. Door de coronacrisis hebben de deelnemers vanuit huis veel meer uren en met meer handen gewerkt aan het vullen van het systeem. Zo groeide het aantal records van Heemkundekring Zeeland in de eerste helft van 2020 met 4.000 records; in het halfjaar daarvoor lag dat aantal op 800. Al met al waren er eind van het jaar 170 datasets in de Brabant Cloud beschikbaar en die waren samen goed voor bijna 5,5 TB, een toename van meer dan 13% ten opzichte van 2019. Deze groei

zien we ook terug in de financiële bijdragen van de deelnemende instellingen voor het gebruik van Memorix Maior en de Instant Website dan wel de migratie van hun data: in 2020 bedroegen de inkomsten ruim 56.000 euro, tegenover iets meer dan 30.000 euro in 2019. Hiermee is het digitaal systeem wat betreft hosting inmiddels in staat zichzelf grotendeels te bedruipen. En daarmee dragen we bij aan de digitale duurzaamheid van de Brabant Cloud.

Nieuwe aansluitingen

De groei van de data in de Brabant Cloud had uiteraard ook te maken met de 14 nieuwe aansluitingen die we in 2020 mochten verwelkomen: 8 musea, 4 heemkundekringen en de historische collectie van Tilburg University. Aan de trainingen die bij de aansluitingen horen deden 65 deelnemers mee. Eind 2020 telde de Brabant Cloud zodoende in totaal 63 deelnemende instellingen: 37 heemkundekringen, 22 musea en 4 andere instellingen. Tel per instelling gemiddeld 7 mensen die in de Brabant Cloud werken en we zien dat inmiddels een gemeenschap van meer dan 400 - merendeels vrijwillige - erfgoedwerkers vrijwel dagelijks in de weer is om het erfgoed van Brabant digitaal vast te leggen. Van alle deelnemende instellingen gebruiken 54 Memorix Maior, 9 hebben een ander systeem en gebruiken de Brabant Cloud alleen maar om hun collectie online te publiceren. Het aantal nieuwe aansluitingen is hoog te noemen, zeker in relatie tot de beperkingen die de coronacrisis bracht, waardoor we minder goed in staat waren om op locatie presentaties voor belangstellenden en potentiële deelnemers te houden: 10 in 2020, tegen 21 in 2019. Desondanks hebben we meer instellingen weten te bereiken (29 in 2020, tegen 21 in 2019), maar dat had onder meer te maken met de presentaties bij het Zuiderwaterliniecafé, waar meer instellingen tegelijk aanwezig waren. Ook de inloopdagen, waar bestaande elkaar en mogelijke nieuwe deelnemers ontmoeten, hadden last van corona: slechts 30 bezoekers bezochten deze dagen. Digitale presentaties op afstand heeft geen voorkeur bij acquisitie: gebleken is dat men liever wacht tot er weer live ontmoetingen kunnen plaatsvinden.

Persoonlijk online contact

De huidige deelnemers van de Brabant Cloud hebben we in 2020 daarentegen wel op digitale wijze weten te bereiken. Om zo goed mogelijk contact te houden hebben we de frequentie van de nieuwsbrief verhoogd naar maandelijks. In december zijn we begonnen met de nieuwe rubriek 'Even voorstellen', waarin deelnemende instellingen iets over zichzelf kunnen vertellen. Zo kunnen ze elkaar beter leren kennen, maar kunnen ze ook van elkaar leren en elkaar inspireren. Eind 2020 had de digitale nieuwsbrief 343 abonnees. Succesvol was ook de online cursusreeks die we in november in plaats van de jaarlijkse fysieke deelnemersdag aanboden. De onderwerpen van de vier cursusochtenden kwamen voort uit wensen van het veld en de projecten waar we mee bezig waren. Er waren in totaal 47 deelnemers en zij bezochten gemiddeld 2 cursussen per persoon; 5 deelnemers waren zo enthousiast dat ze elke vrijdagochtend paraat zaten. Vooral de cursus over de Instant Website (zie hierna) werd druk bezocht. Integrale opnames van de cursussen zijn te bekijken op de website BrabantCloud.nl. De ondersteuning bestond verder uit de online helpdesk, waar deelnemers met allerhande (technische) vragen over de Brabant Cloud terecht kunnen. Het systeem dat we daarvoor gebruiken is Freshdesk en dat stelt ons in staat goed te monitoren op thema, soorten vragen, het labelen daarvan en de status van de beantwoording. Zo weten we dat het team in 2020 maar liefst 681 tickets heeft behandeld, waarbij de gemiddelde antwoordtijd 2 uur en 58 minuten was. Dat is snel, zeker wanneer in ogenschouw wordt genomen dat er ook vragen gesteld worden in de avonden en weekenden. En ook dan is er een teamlid van de Brabant Cloud *standby!* Tot slot heeft het team Brabant Cloud gedurende de zomer 50 deelnemers uitvoerig via de telefoon gesproken over de gevolgen van de coronacrisis. Dat persoonlijke contact werd bijzonder op prijs gesteld en zo

hebben we veel relevante informatie voor de Coronamonitor Erfgoed (zie hierna) kunnen ophalen. Al met al geldt voor 2020 dat, hoewel we het deelnemersveld minder goed *real life* hebben kunnen ontmoeten, we meer dan ooit hebben samengewerkt.

Migraties en harvesten

Voor 14 deelnemende instellingen van de Brabant Cloud zijn in 2020 maar liefst 29 migratietrajecten uitgevoerd, hetgeen gelijkstaat met bijna 261.000 nieuwe records in Memorix Maior. Dat is meer dan de drie voorgaande jaren tezamen! Enkele grote migraties waren de 20.000 bidprentjes van het Tongerlohuys in Roosendaal en de heemkundekringen Paulus van Daesdonk en Vier Heertganghen, 34.000 objecten van het Ton Smits Huis en 80.000 foto's van de Heemkunde Werkgroep Reusel. Bij deze nieuwe records horen vaak ook aanhangende digitale bestanden, zoals foto's, video's of pdf's. ook hierbij springt 2020 eruit: meer dan 100.000 van dit soort bestanden werden naar Memorix Maior overgezet, ook hier weer meer dan in de drie voorgaande jaren bij elkaar. Naast migratie hebben we ons in 2020 ook toegelegd op het zogeheten *harvesten* van aan Noord-Brabant gelieerde items uit de collecties van derden (niet-deelnemers), zoals het Van Gogh Museum in Amsterdam en het Rijksmuseum voor Oudheden in Leiden. Bij laatstgenoemde verliep dit proces vrijwel vlekkeloos en daardoor waren de verwachtingen voor de samenwerking met andere collecties hoog. Dat pakt echter anders uit: lang niet elke instelling is in staat of bereid om data te delen en te presenteren via andere digitale fora. Daarnaast speelden ook technische of juridische issues op. Desondanks was dit met het oog op de toekomst een nuttig leertraject.

Functioneel-technische en inhoudelijke doorontwikkelingen

Dit laat zien dat de Brabant Cloud voortdurend in ontwikkeling is. Dat gold ook voor de functioneel-technische en inhoudelijke doorontwikkelingen in 2020. Zo lanceerden we in augustus de Instant Website v1.10, waarmee deelnemers op hun eigen website alle voor hen relevante records uit de Brabant Cloud kunnen presenteren. Bij deze doorontwikkeling is zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen en behoeften van de deelnemers. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in de grootste update die we ooit hebben doorgevoerd met vele nieuwe functionaliteiten en configuratie-mogelijkheden. Bij de beta-versie zijn 14 deelnemende instellingen betrokken, waardoor het echt een gezamenlijk project werd. Dit leidde er mede toe dat de implementatie succesvol was: eind 2020 waren er reeds 53 nieuwe Instant Website uitgegeven. Het totaal komt daarmee op 85 nieuwe en oude Instant Websites voor 48 instellingen. Daarnaast is in 2020 de Brabant Cloud v2 API beschikbaar gekomen. Deze moet zorgen voor een betere uitwisseling van de data uit de Brabant Cloud, waardoor Linked Data-toepassingen aan de presentatiekant mogelijk zullen worden. In dit licht moet ook het K3-project worden gezien. Dit project behelst het opzetten en beheren van een termenlijst van alle kerken, kloosters en kapellen in Noord-Brabant en het vervolgens verbinden van erfgoedobjecten en -verhalen met deze termen, zodat deze erfgoed informatie gevonden en gepresenteerd kan worden op BrabantsErfgoed.nl. Het project zal in de loop van 2021 afgerond worden. De concrete resultaten die we in deze kleine pilot behalen zullen worden ingezet bij het langjarige ontwikkeltraject rondom verbindende termenlijsten. In 2020 werd tevens de uitgestelde *proof of concept* van de Verhalenmodule voor de Brabant Cloud opgeleverd. Verdere ontwikkeling laat in verband met beperkt zicht op aanvullend budget op zich wachten. Tot slot voerden we in 2020 ook een inhoudelijke doorontwikkeling uit: de pilot Dialect. Hierin werd uitgezocht hoe heemkundekringen het plaatselijke dialect vast kunnen leggen in Memorix Maior. Dit leverde 5 handige handleidingen op en 2 nieuwe heemkundekringen die een dialectwerkgroep hebben opgericht om hun eigen dialect digitaal vast te leggen. Activiteiten die niet in 2020 gerealiseerd zijn, zijn de pilot voor aansprekende lokale invoercampagnes en de pilot voor gemeentelijke instant websites. Het niet live bij elkaar

kunnen komen in verband met corona is de grootste oorzaak hiervan. In plaats daarvan is een combinatie van beide pilots verkend bij een nieuw samenwerkingsverband van een tiental collectiebeherende instellingen in de regio Kempen. Naar verwachting zal dit in 2021 leiden tot het in het leven roepen van een gezamenlijke digitale Kempencollectie, die gehost zal worden door de Brabant Cloud.

Aansluiten bij landelijke standaard

Het landelijke Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) heeft in 2019 een nationale strategie gepubliceerd. Vele partijen hebben deze nationale strategie onderschreven, waaronder het Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen (OPEN), waarin ook Erfgoed Brabant participeert. Doel is om in de toekomst overal met de dezelfde digitale standaarden te werken, waardoor er minder energie wordt verloren in innovatieve technologische processen en de uitwisselbaarheid van erfgoeddata wordt bevorderd. In 2020 droeg Erfgoed Brabant op verschillende fronten hieraan bij. Zo maken we deel uit van de zogeheten domeingroep Bruikbaar. Deze groep geeft sturing aan en monitort de werkzaamheden met betrekking tot bruikbaar digitaal erfgoed. Daarnaast hebben in de domeingroep de vijf landelijke sectorale knooppunten zitting (Koninklijke Bibliotheek, Nationaal Archief, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Beeld & Geluid en de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen) en een vertegenwoordiging van de thematische portals. Uit deze contacten blijkt tevens dat Erfgoed Brabant de laatste jaren vooruitstrevende en nastrevenswaardige stappen heeft gezet op het gebied van de digitalisering van erfgoed, waarnaar met veel waardering wordt gekeken.

Digitale erfgoed coach

Alle provinciale erfgoedhuizen zijn in 2020 met een financiële bijdrage van het NDE in de gelegenheid gesteld om tijdelijk digitaal erfgoed coaches aan te stellen. Deze coaches hebben als doel met name kleine erfgoedinstellingen te ondersteunen bij het digitaliseren en ontsluiten van hun collecties. Wat Noord-Brabant betreft kunnen de vragen en behoeften dus breder zijn dan de mogelijkheden die de Brabant Cloud biedt. Zo heeft de digitaal erfgoed coach voor de site van de Erfgoed Academie Brabant een 'Kennissbank Digitalisering' ontwikkeld en heeft hij 55 adviesgesprekken over verschillende onderwerpen gevoerd met heemkundekringen, musea en archieven. Het landelijke onderzoek 'Bedreigd digitaal erfgoed op fysieke dragers' kon dankzij de contacten van de digitaal erfgoed coach rekenen op een Brabantse oplossing: het HomeComputerMuseum in Helmond, in 2019 de winnaar van de Brabantse Erfgoedprijs, richtte een zelfverwerkingsstraat in om waardevolle data op oude floppy disks om te zetten naar meer duurzame dragers. Daarnaast werd aanbod ontwikkeld voor kleine erfgoedinstellingen, zoals het 'Spoorboekje Digitalisering Erfgoedcollecties', 'Keuzehulp collectieregistratiesysteem' en de online kennissessies over auteursrechten, waaraan zo'n 80 Brabantse erfgoedwerkers deelnamen. Voor de Brabant Cloud maakten we een automatische koppeling met het landelijke Netwerk Oorlogsbronnen, waardoor Brabantse (deel)collecties voortaan rechtstreeks op Oorlogsbronnen.nl gepresenteerd kunnen worden. Heemkundekring Molenheide uit Gilze had de primeur. Verder bood de digitaal erfgoed coach ondersteuning bij subsidieaanvragen. Dit leidde bij de regeling Erfgoedvrijwilligers van het landelijke Prins Bernhard Cultuurfonds tot 28 gehonoreerde aanvragen uit Brabant, met een totale waarde van ruim 90.000 euro, zo'n 20% van het beschikbare budget. Behulpzaam hierbij was het wekelijkse online inloopspreekuur, dat in verband met corona werd ingesteld. Ook Brabants Heem hebben we geadviseerd om met digitale presentatie- en communicatiemiddelen in deze moeilijke tijden in contact te blijven met de achterban. De geplande HackaLOD van Erfgoed 's-Hertogenbosch, waar de digitaal erfgoed coach nauw bij betrokken was, kon door corona geen doorgang vinden. Het evenement staat nu voor het najaar van 2021 op de agenda.

Tot slot

Het publiek, het erfgoedveld, partners, aanpalende sectoren en overheden gebruiken de portal BrabantsErfgoed.nl meer en meer als dé plaats om informatie en inhoud te halen en te brengen. Brabant Cloud heeft zich bewezen als een duurzame plek voor het vastleggen, verbinden en toegankelijk maken van digitale erfgoeddata. Koppeling met de landelijke standaard biedt nog ruimere perspectieven voor de toekomst. En op die weg gaan we de komende jaren voort. Maar wat het coronajaar 2020 vooral heeft opgeleverd voor de programmaliijn Platform: veel nieuwe online kennis én kennissen!

Resultaten Platform in cijfers

- 294.618 bezoeken aan BrabantsErfgoed.nl (+80%), 214.215 bezoekers (+80%), 664.618 pageviews (+60%)
- 70 auteurs schreven 176 nieuwe artikelen voor BrabantsErfgoed.nl
- 8.790 plays van podcast bij BrabantsErfgoed.nl (2019: 3.800)
- Circa 9.800 volgers van BrabantsErfgoed.nl op Facebook (2019: 6.000)
- 2.625 volgers van BrabantsErfgoed.nl op Instagram
- 3.807 abonnees op de nieuwsbrief van BrabantsErfgoed.nl (2019: 1.100)
- 4 edities van tijdschrift 'In Brabant' verschenen en verstuurd naar bijna 1.200 abonnees
- 63 instellingen betalende deelnemers Brabant Cloud, waarvan 14 nieuw
- Gezamenlijke dataopslag (170 datasets: 131 Memorix Maior, 39 overig) in de Brabant Cloud in 2020 met ruim 13,6% toegenomen tot 5,5 TB
- Aantal records in Brabant Cloud gestegen van 1.128.243 naar 1.272.058, een stijging van 12,75%
- 705.574 records in Memorix Maior eind 2020, een stijging van bijna 80% ten opzichte van eind 2019. Aantal gepubliceerde records: 302.383, een stijging van 49%
- 29 migratietrajecten voor 14 deelnemers uitgevoerd, goed voor 260.968 nieuwe records in Memorix Maior, dat is 376.642 GB. Ter vergelijking: 50.317 records in 2017, 49.313 in 2018 en 30.966 in 2019
- 101.420 digitale bestanden overgezet naar Memorix Maior. Dat is meer dan in jaren 2017 (40.018 bestanden), 2018 (16.038 bestanden) en 2019 (39.082 bestanden) bij elkaar opgeteld.
- 10 presentaties over de Brabant Cloud op locatie, 29 organisaties bereik
- 14 trainingen voor nieuwe deelnemers aan de Brabant Cloud: 65 deelnemers
- 30 deelnemers aan de inloopdag van de Brabant Cloud
- 93 deelnames, 47 unieke deelnemers aan de online cursusreeks van de Brabant Cloud
- 681 tickets over de Brabant Cloud behandeld, gemiddelde responstijd 2 uur en 58 minuten
- 53 nieuwe versies van Instant Website geïmplementeerd, totaal (oude en nieuwe versies): 85 voor 48 deelnemers
- 50 telefonische interviews met deelnemers van de Brabant Cloud in verband met de coronacrisis
- 5 handleidingen 'Digitalisering van Dialect' geproduceerd
- 343 abonnees op de nieuwsbrief Brabant Cloud
- 55 adviesgesprekken digitaal erfgoed coach met heemkundekringen, musea en archieven
- 80 deelnemers aan online kennissessies over auteursrechten, georganiseerd door de digitaal erfgoed coach
- 28 gehonoreerde subsidieaanvragen voor digitalisering van erfgoed (totaalbedrag: 90.000 euro) bij het Prins Bernhard Cultuurfonds, ondersteuning door de digitaal erfgoed coach

2.4 Academie

Leren van elkaar

De tweede taak die Erfgoed Brabant uitvoert, is het ondersteunen van mensen die met en voor erfgoed werken. Dat doen we onder de naam Erfgoed Brabant Academie. Centraal bij de Erfgoed Brabant Academie staat het in staat stellen van erfgoedwerkers om hun werk nog beter te doen. Of dat nu museummedewerkers, leden van heemkundekringen, leerkrachten of studenten zijn. Dit doen we op allerlei manieren: we hebben een interessant scholingsaanbod, we ontwikkelen lesmaterialen, we begeleiden lokale partijen bij samenwerking en we innoveren door nieuwe werkwijzen uit te proberen. Daarbij staat de overdracht van de opgedane kennis centraal. Zodat niet overal het wiel opnieuw hoeft te worden uitgevonden, maar we kunnen leren van elkaar.

Meer online aanbod

In 2020 is het kernteam van de Erfgoed Brabant Academie aan de slag gegaan met het vaststellen en bewaken van de werkwijze van deze programmalijn, die drie aandachtsvelden heeft: Ontwikkeling & Ondersteuning, Onderwijs en Wetenschap & Onderzoek. Het kernteam heeft als taak om het overzicht van en coherentie tussen alle activiteiten te bewaren, verbindingen te leggen en focus aan te brengen. In het afgelopen jaar is daarbij vooral de nadruk gelegd op scholing. De wens is om meer eenheid in het scholingsaanbod te krijgen en meer uitwisseling en kennisdeling tussen de verschillende trainers te faciliteren. Door corona hebben we moeten schakelen naar meer online scholing geven. Gelukkig konden we hierbij optimaal gebruikmaken van ons in 2018 gelanceerde digitaal platform ErfgoedBrabantAcademie.nl. Deze website is ontwikkeld voor mensen die werkzaam zijn in het erfgoedveld, voor leerkrachten die met hun leerlingen werken aan erfgoededucatie en voor (wetenschappelijk) onderzoekers. Een groot gedeelte van ons werk en dat van het Brabantse erfgoedveld verplaatste zich vrij snel na het uitbreken van de coronacrisis naar online omgevingen. Als gevolg nam het digitaal aanbod en de online kennisuitwisseling een hoge vlucht. Het aantal paginaweergaven van ErfgoedBrabantAcademie.nl steeg van 52.000 in 2019 naar bijna 66.000 in 2020; een stijging van meer dan 26%. De bijna 20.000 bezoekers brachten samen meer dan 30.000 bezoeken. De toppagina's waren: Museumschatjes, Cursusaanbod, Voor leerkrachten, Cursus Regionale Geschiedenis, Agenda, Lesmateriaal en de verzamelpagina voor alle thema's, Kennisbank geheten. Daarnaast is er veel nieuwe content bijgekomen. De belangrijkste aantallen: 140 agenda-items, 160 artikelpagina's en 40 longread themapagina's. Deze pagina's gaan over het werken met erfgoed, zoals de pagina 'Erfgoedveld in Beeld' met een overzicht van alle belangrijkste erfgoedorganisaties in Brabant en de rest van Nederland. Andere voorbeelden zijn de pagina 'Brabants Erfgoed in Cijfers' en de pagina's over actuele onderwerpen, zoals auteursrecht. Ook zijn er veel nieuwe pagina's bijgekomen over de werkzaamheden en projecten van Erfgoed Brabant, zoals Subsidies, Crowdfunding en Traject ID (zie hierna). Dat we met de website in handen in staat waren om flexibel en snel te reageren op de nieuwe situatie in de wereld om ons heen, bewijzen de nieuwe pagina's van het Corona Impact Loket voor het erfgoedveld en Digitale Lessuggesties voor Thuisonderwijs. De content die hier te vinden is, oogstte veel waardering van onze gebruikers: ze voelden zich goed geïnformeerd en vonden veel inspiratie in het aanbod. Tot slot moet hier vermeld worden dat ook de website ErfgoedBrabantAcademie.nl in het kader van de nieuwe wetgeving geoptimaliseerd is wat betreft digitale toegankelijkheid. Al met al kunnen we constateren dat juist corona ons heeft gestimuleerd om in de komende jaren het complete scholings- en kennisaanbod van de Erfgoed Brabant Academie onder de loep te nemen, om te vormen en op een nieuwe manier te presenteren op ErfgoedBrabantAcademie.nl.

Rondzwervende verhalen ophalen

In 2019 is Erfgoed Brabant gestart met een pilotcursus over *storytelling*. Verschillende erfgoedorganisaties in Brabant zijn via deze pilot in contact gekomen met deze methodiek die inzet op aansprekende vormen van informatieoverdracht. In 2020 is Erfgoed Brabant hiermee aan de slag gegaan bij de Noordoost-Brabantse Bibliotheken (NOBB) en het Stadsarchief Oss. In de kernen van de NOBB zijn heel wat historische verhalen op te halen. Verhalen die onder meer bijdragen aan historisch en wederzijds begrip. Lokale vrijwilligers worden opgeleid tot *storytellers* en zij halen vervolgens de rondzwervende verhalen op uit de lokale gemeenschappen, om ze vervolgens een duurzame plek te bieden in het Stadsarchief Oss. Het ophalen gaat hierbij hand in hand met het vertellen van verhalen. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de podcasttechnieken. Maar ook worden de mondelinge verhalen op schrift vastgelegd. Een gelijksoortig project is gestart bij het Stadsmuseum Tilburg. Doel is het uitbreiden en verrijken van de stadscollectie van Tilburg door middel van het ophalen van verhalen en deze volgens de methodiek van *storytelling* vast te leggen en over te dragen. Tot slot gaven we in 2020 ook een training *storytelling* aan de Zusters van Veghel. De deelnemende zusters willen deze methodiek gebruiken om verhalen over hun klooster en kloosterwaardes op te halen en door te geven. De training bestaat normaliter uit twee bijeenkomsten, maar vanwege de coronamaatregelen kon slechts één bijeenkomst fysiek doorgaan. Wordt vervolgd in 2021!

Historisch en actueel

Elk jaar organiseert Erfgoed Brabant de reeks Erfgoedcolleges. De opzet van deze colleges is altijd hetzelfde: vier bijeenkomsten waarin telkens twee sprekers aan het woord komen over hetzelfde thema, vanuit een historisch en een actueel perspectief bezien. Een moderator leidt de bijeenkomst en stelt, mede namens het publiek, vragen aan de sprekers. In 2020 stond centraal hoe insluiting en uitsluiting van groepen mensen in Brabant heeft plaatsgevonden en nu nog plaatsvindt. Welke rol spelen en speelden niet-overheidsinstellingen in armoedeverlichting? Wat betekende en betekent het om als arbeidsmigrant in Brabant te werken? Hoe zit het met de vrouwelijke stem in de geschiedschrijving van Brabant? En welke sporen laat het koloniaal verleden van Brabant na in het erfgoed van onze provincie? Vanwege corona hebben we de colleges online aangeboden en digitaal beschikbaar gesteld via de Academie-site. We hadden 103 unieke bezoekers en gemiddeld deden er 35 deelnemers per college mee. De jaarlijkse Zomerlezingen voor heemkundigen hebben we in overleg met Brabants Heem afgelast. Wij werden hiertoe gedwongen door de coronamaatregelen in combinatie met het over het algemeen oudere publiek dat normaliter op deze activiteit afkomt, maar nu massaal verstek zou laten gaan. In 2021 zal *corona volente* opnieuw een reeks lezingen worden georganiseerd, met dit keer het Brabantse landschap als thema. De jaarlijkse collegereeks Regionale Geschiedbeoefening, die al jarenlang met veel succes wordt gegeven, moest halverwege worden gestaakt wegens corona, maar ook door het onverwacht uitvallen van de cursusleider. De vrijkomende tijd is gebruikt om de cursus te evalueren en voor 2021 in een nieuw, online jasje te steken, waardoor meer mensen in de gelegenheid zullen zijn deel te nemen. Verder was het de bedoeling om in 2020 te starten met een verdiepingscursus voor deelnemers die zelf onderzoek willen doen en hierover willen publiceren. Helaas kon deze cursus, waarbij fysiek bijeenkomen een voorwaarde is, door de coronamaatregelen niet doorgaan en is deze uitgesteld tot het najaar van 2021.

Advisering museale collecties

Begin 2020 vond de afsluitende bijeenkomst plaats van het samenwerkingsproject van musea in de Baronie van Breda. Dat was een succesvolle bijeenkomst: de musea waren enthousiast over de samenwerking, er werden ideeën uitgewisseld over het vervolg en de ambtenaren van de betrokken gemeenten in het netwerk LandStad De Baronie waren bereid om een ondersteunende rol te spelen.

faciliterende rol te spelen. Door corona kwamen de plannen helaas tijdelijk stil te liggen. Het samenwerkingsproject van musea in de Kempen heeft door corona eveneens vertraging opgelopen. De stuurgroep heeft het project daardoor pas in de zomer kunnen opstarten. Vervolgens duurde het enige tijd voor een projectleider gevonden was, waardoor het project pas in november een aanvang nam. Kempenmuseum De Acht Zaligheden is tegelijk gestart met een collectiewaarderingstraject onder begeleiding van Erfgoed Brabant. Doel van dit traject is de collectie beter te laten aansluiten bij de nieuwe visie en missie van het museum. In 2021 zal de gemeente een besluit nemen over de financiering van de doorontwikkeling van het museum. Voor het samenwerkingstraject in de Kempen is het zinvol dat het Kempenmuseum op dat moment al beter in beeld heeft wat men van de collectie wil behouden dan wel herbestemmen. Ook andere musea in de Kempen hebben dat traject al doorlopen. Het collectiewaarderingstraject van het Kempenmuseum is tevens een proeve van 'participatief waarderen' en levert op die manier ook input voor het bredere onderzoek naar participatie, waar Erfgoed Brabant mee bezig is. Een ander museaal project waarin Erfgoed Brabant participeert is getiteld Collectiemobiliteit. Dit heeft te maken met convenanten tussen rijk en provincies over het bevorderen van uitwisseling van collecties tussen organisaties, bijvoorbeeld ten behoeve van bruiklenen voor tentoonstellingen. Vanuit Erfgoed Brabant dragen wij niet bij aan de invulling van die convenanten, maar wel aan het stimuleren van collectiemobiliteit door collectiewaarderingstrajecten te begeleiden. Deze zorgen ervoor dat instellingen beter zicht krijgen op hun collecties en dus ook op wat ze willen houden en wat ze willen herbestemmen. Tot slot moet vermeld dat een nieuwe tijdelijke provinciale subsidieregeling musea niet is doorgegaan in 2020. Derhalve is advisering door Erfgoed Brabant achterwege gebleven.

Impactmeting corona

Mede in opdracht van de Provincie heeft Erfgoed Brabant in 2020 onderzoek gedaan naar de impact van corona in het Brabantse erfgoedveld, de Coronamonitor Erfgoed. We hebben dit gedaan door het inrichten van een Corona Impact Loket op de website ErfgoedBrabantAcademie.nl, waar organisaties informatie kunnen vinden over bijvoorbeeld extra subsidies en waar zij ook terecht kunnen met vragen. Verder hebben we veel tijd gestoken in belrondes met betrokkenen en in een grote online enquête onder musea en heemkundekringen. De resultaten hebben we gedeeld met het werkveld en met de Provincie. De voornaamste conclusie is niet verrassend: corona heeft grote gevolgen voor het erfgoedveld. In de eerste plaats hebben we door corona een groot aantal actieve erfgoedbeoefenaren verloren. Zij laten een grote leegte achter. Die leegte wordt nog extra gevoeld bij mensen die ook de spil waren in allerlei erfgoedactiviteiten en grote kennis en ervaring hadden. Daarnaast hebben ook de coronamaatregelen grote impact. Vooral musea en opengestelde monumenten, maar ook enkele heemkundekringen, hebben te maken met grote inkomstenderving. En zij hebben tevens te maken met vrijwilligers die, omdat zij tot de voor corona kwetsbare groepen behoren, hun werkzaamheden niet kunnen uitvoeren. Anderzijds hebben we ook gezien dat de coronamaatregelen nieuwe dingen hebben opgeleverd, zoals de explosieve toename in het aantal toegevoegde records in de Brabant Cloud. Verder vonden onze relaties het bijzonder prettig dat we in deze moeilijke tijden contact met ze opnamen en een luisterend oor boden. Men voelde dat men er niet alleen voor stond.

Financieel en facilitair

Hoewel 2020 door corona een bijzonder jaar was, waren sommige activiteiten *business as usual*. Zo fungeerden we wederom als het aanspreekpunt voor vragen uit het erfgoedveld over financieringsmogelijkheden. Door verschillende organisaties of particulieren is om advies gevraagd. We konden ze ook wijzen op de landelijke fondsen die zich ook steeds meer op regio richten. En

verder heeft Erfgoed Brabant in 2020 uit eigen exploitatie facilitaire en/of financiële ondersteuning geboden aan tal van provinciebreed werkende organisaties en initiatieven, zoals de stichting Brabants Heem, de stichting De Brabantse Boerderij, de Historische Vereniging Brabant, het Noordbrabants Archeologisch Genootschap, het Zuidelijk Historisch Contact en de redactie van het Noordbrabants Historisch Jaarboek.

Erfgoedvrijwilliger interprovinciaal

In de zomer van 2020 heeft Erfgoed Brabant samen met Erfgoedhuis Zuid-Holland en Erfgoed Gelderland van het Prins Bernard Cultuur Fonds een subsidie gekregen om de website Erfgoedvrijwilliger.nl verder te gaan uitbouwen. De website bestond al als een Gelderse vacaturebank voor vrijwilligerswerk in het erfgoedveld. Noord-Brabant en Zuid-Holland sluiten zich bij deze website aan en in de nabije toekomst zullen meer provincies verenigd in OPEN volgen. De functionaliteiten blijven voor het grootste deel hetzelfde, maar het uiterlijk van de website wordt vernieuwd en beter in de markt gezet. De website wordt in maart 2021 opgeleverd. Creatief koppelen met andere ambities zorgde ervoor dat dit samenwerkingsinitiatief in het najaar verbreed werd met een online onderdeel 'Informatie & Instructie', waarvoor het Mondriaanfonds middelen ter beschikking stelde. Een derde onderdeel is de pijler 'Advies & Ondersteuning', waarvoor het ministerie van OCW met een ruimhartige subsidie kwam: met deze pilot geven de bovengenoemde erfgoedhuizen invulling aan de ambitie van de minister om in de provincies zogeheten erfgoedparticipatieloketten op te richten. Want in de regio gebeurt het, zo is men van mening! Uitvoering van deze twee pijlers is ook voorzien in 2021. En zo moet Erfgoedvrijwilliger.nl straks uitgroeien tot de plek waar elke erfgoedvrijwilliger in Nederland alles kan vinden om zijn werk goed uit te voeren. Samen met de partners kijkt Erfgoed Brabant bijzonder uit naar de toekomstige borging van deze vorm van interprovinciaal samenwerken. Het bevordert de onderlinge uitwisseling van ideeën en ervaringen, we zijn samen beter zichtbaar in het veld en het levert bovendien aanvullende financiering op vanuit Rijksmiddelen en/of -fondsen.

Doorlopende leerlijn

Onderwijs is het tweede aandachtsveld binnen de taak Academie. In 2020 hebben de educatiemedewerkers weer veel adviesvragen uit het veld gekregen. Deze vragen komen vanuit de hele breedte van het veld: musea, heemkundekringen, studenten, leerkrachten en intermediairs. We hebben in 2020 extra ingezet op de relaties met de regio West-Brabant, de Peel en het Land van Cuijk. Voor het WOII-lesproject 'Wat is het je waard?' zijn de versies Altena, Oosterhout en Steenberg opgeleverd. De 'Zachte Atlas van Noord-Brabant', waarmee leerlingen betekenis kunnen geven aan hun omgeving, kreeg vorm als stappenplan en reflectiemiddel. De 'Wijzer met Erfgoededucatie' - een handleiding met de leerlijnen voor erfgoededucatie in het basisonderwijs - is herzien en uitgebreid met een versie voor voortgezet onderwijs. Daarbij was een klankbordgroep met vertegenwoordigers uit het werkveld betrokken. Deze ontwikkeling sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen van Curriculum.nu om tot een doorlopende leerlijn geschiedenis in het Nederlands onderwijsbestel te komen. Door de coronamaatregelen was er meer vraag naar digitale mogelijkheden om met lesmateriaal aan de slag te gaan. In navolging van de herijking van de Canon van Nederland is het aantal aanvragen met betrekking tot Regiocanons gestegen. In 2020 zijn de regiocanons van Gilze-Rijen, Hilvarenbeek en Eindhoven gereed gekomen. Voor Nuenen, Gerwen en Nederwetten is een aanvraag ingediend. Tot slot neemt Erfgoed Brabant ter inspiratie en afstemming deel aan diverse landelijke en provinciale educatienetwerken, zoals het Landelijk Vakoverleg Erfgoededucatie en het netwerk Intermediairs Cultuureducatie.

Lesproducten, ook online

In 2020 is een tweede druk van de Praktezeerkaarten opgeleverd. Van onze bestaande projecten hebben we 2 exemplaren van 'Tonnie en Kee in Keutelree', 8 exemplaren van 'Op de toren zit een haan', 13 exemplaren van 'Brabants kwartiertje met Van Gogh' en 6 exemplaren van 'Zo gaat de molen' verkocht. De daling in de verkoop is te wijten aan de maatregelen rond corona, waardoor scholen zich genoodzaakt zagen om hun programmering digitaal en compact aan te bieden. 'Expeditie Heilige Huisjes' is in 2020 voor 196 leerlingen als fysiek project besteld. Sinds 2020 is het project ook digitaal beschikbaar. De webpagina is 285 keer bekeken, maar we kunnen uit de statistieken niet afleiden voor hoeveel leerlingen het digitale lesproject daadwerkelijk is ingezet. De eerder ontwikkelde versies van 'Jet en Jan' (28 locaties), 'Wat is het je waard?' (16 locaties), 'Overgisteren' (16 locaties), 'De Romeinen in Noord-Brabant' (24 locaties) en 'De Middeleeuwse Stad' (23 locaties) waren veelvuldig geboekt voor onderwijsprogramma's, maar zijn wegens de coronamaatregelen nauwelijks afgenomen. Daarentegen zijn onze lesprojecten als bruikleenpakketten ingezet op 3 basisscholen en op de 2 Fontys Pabo's van Den Bosch en Tilburg. Verschillende musea herzagen hun lespakketten en maakten ze passend bij hun actuele collectie. Wegens corona voelden we de noodzaak van online zichtbaar zijn sterker dan ooit. Dat resulteerde in het opzetten van digitaal aanbod voor leerkrachten en docenten op de ErfgoedAcademieBrabant.nl: 'Erfgoed bij je thuis' (2.500 bezoekers), 'Kinderboekenweek En Toen' (500 bezoekers) en 'Open Monumentendagen' (80 bezoekers). De zichtbaarheid van het educatieaanbod op de Academiewebsite is verbeterd door een nieuwe indeling voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs en hbo en een nieuwe pagina voor erfgoedinstellingen over erfgoededucatie. In een maandelijkse educatiecolumn in de nieuwsbrief en op de Academiesite gaan we in gesprek met een breed scala aan partners uit ons werkveld en maken zo de veelvuldigheid aan werkzaamheden zichtbaar.

Museumschatjes en Museumschatten

Museumschatjes was ook in 2020 succesvol. Wederom werd in korte tijd het maximum aantal van 50.000 leerlingen ingeschreven en musea hebben weer maximaal kunnen declareren. Omdat Museumschatjes in 2020 liep tot carnaval, heeft het project geen hinder ondervonden van de gevolgen van corona. In 2020 hebben we een *quick scan* laten uitvoeren naar de effectiviteit van de regeling Museumschatten, de variant voor het voortgezet onderwijs. De belangrijkste uitkomst daarvan was dat musea ontzettend enthousiast zijn over de regeling, maar dat het moeilijk is om de regeling onder de aandacht te krijgen van scholen en docenten. De bedoeling was om een campagne op te zetten. Maar toen kwam corona en werden zowel scholen als musea gesloten. Daardoor hebben er veel minder bezoeken kunnen plaatsvinden in het kader van Museumschatten. Dat betekent dat we het budget niet compleet hebben kunnen uitgeven. In overleg met de provincie is besloten om het overgebleven budget te besteden in schooljaar 2020-2021. Evenwel is de kans groot dat corona ook dan nog roet in het eten zal gooien. Aan het einde van dat schooljaar kunnen we de balans opmaken.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK)

Het meerjarige landelijke en provinciale educatietraject Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK), dat in Noord-Brabant in samenwerking met Kunstloc wordt uitgevoerd, beleefde in 2020 het vierde jaar van de tweede periode. Naast het regulier overleg met collega's en intermediairs over cultuureducatie in de breedte richt Erfgoed Brabant zich uiteraard vooral op de specifieke aan erfgoed gerelateerde initiatieven. Belangrijk onderdeel daarin is de aandacht voor de ontwikkeling en verspreiding van de nieuwe methodiek van erfgoedwijsheid. Hierbij gaat het om het ontwikkelen van competenties bij leerlingen, die zij nodig hebben om actief, kritisch en bewust met hun omgeving bezig te zijn. Erfgoedwijsheid gaat niet zozeer over het historische verhaal van erfgoed, maar over *erfgoed* als

verschijnsel en hoe wij daar in het hier en nu mee kunnen omgaan. In 2020 liepen er gesprekken in Loon op Zand en Bergeijk met betrekking tot het project Erfgoedwijsheid. Helaas zijn die wegens de coronamaatregelen in de ijskast belandt.

Scholing op afstand

Corona heeft ook grote invloed gehad op het aantal scholingen binnen CmK. Het aantal hbo-studenten en leerkrachten en intermediairs dat begeleiding en scholing ontving is ten opzichte van 2019 dramatisch gedaald naar respectievelijk 112 (-66,4%) en 57 (-83,8%). Het aantal erfgoedvrijwilligers is licht gestegen tot 60 (+5%). De gevolgen van corona op reeds geplande scholingen was groot: door annuleringen -43,4% bij erfgoedvrijwilligers, -61,2% bij leerkrachten en bij studenten -45%. We hebben de vrijgekomen tijd benut om een deel van het scholingsaanbod te digitaliseren, waaronder Storytelling op de Fontys Pabo Veghel, de Masterclasses Erfgoed voor de provinciale intermediairs cultuureducatie, de Click Masterclass voor deelnemers aan het provinciale Click-traject en de Bezoekersreis voor de Fontys lerarenopleiding in Tilburg. In totaal heeft 64% (18 sessies) van de uitgevoerde scholingen in 2020 digitaal plaatsgevonden. Dankzij corona hebben we in 2020 een professionaliseringsslag weten te maken op het gebied van online scholing aanbieden. Verder hebben we met de Fontys Hogeschool voor Pedagogiek een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor deelname aan het nieuwe curriculum Pedagogische kwesties, waarbij studenten in het kader van Traject ID (zie hierna) onderzoeken in hoeverre de lesprojecten van Erfgoed Brabant geschikt zijn voor leerlingen met een bijzondere onderwijsbehoefte. Met de erfgoedscholen De Ranonkel in Someren en De Coppele in Oisterwijk zijn scholingssessies uitgevoerd, waarbij het onderwijsprogramma verbonden is aan de culturele omgeving. De CmK-ondersteuningstrajecten liepen in 2020 onafgebroken door. Daarvan is het project Pietertjespad met DePetrus in Vught in 2020 afgerond met de presentatie van een digitaal prentenboek. Het project Meet-Up Meierijstad van het Zwijsen College Veghel en het Elde College Schijndel kreeg verder vorm. In het project wordt het lokale erfgoed onderdeel van het landelijke geschiedeniscurriculum voor vwo. In co-creatie met de lokale heemkundekringen is het lesprogramma wegens corona volledig digitaal aangeboden. Kennisnet en SLO volgen met belangstelling de ontwikkelingen in dit project. We zijn wegens corona er niet in geslaagd nieuwe ondersteuningstrajecten in 2020 op te starten.

Op weg naar nieuwe periode

Op de jaarlijkse interne educatieheideidag hebben we de doelstellingen voor 2020 geëvalueerd en de plannen en focus voor 2021 en verder besproken. In deze bijeenkomst werkten we aan kennisdeling, intervisie en teambuilding. De heideidag resulteerde in het gespreksdocument 'Gist, ambities educatie 2021 en verder'. Op basis hiervan hebben we meegeschreven aan de aanvraag voor een derde periode CmK binnen een nieuw gevormde stuurgroep. Daardoor zijn er contacten gelegd met de B5-steden van Brabant en zijn we ervan verzekerd dat erfgoededucatie ook in de nieuwe periode met nieuwe samenwerkingspartners weer goed vertegenwoordigd is. Inmiddels is de aanvraag voor CmK3 door de provincie en het Fonds voor Cultuurparticipatie geaccordeerd.

Positionering bijzondere leerstoelen

Naast Ondersteuning & Ontwikkeling en Onderwijs is er nog een derde aandachtsveld binnen de taak Academie: die van (wetenschappelijk) onderzoek en onderwijs. In 2016 is statutair bepaald dat Erfgoed Brabant zich ook richt op de instandhouding en bloei van de twee bestaande erfgoedleerstoelen aan Tilburg University, te weten Cultuur in Brabant (bekleed door prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld) en Diversiteit in Taal en Cultuur (bekleed door prof. dr. Jos Swanenberg). Het door de provincie beschikbaar gestelde budget voor deze bijzondere leerstoelen wordt door Erfgoed Brabant

beheerd. Erfgoed Brabant is dan ook vertegenwoordigd in de raden van toezicht van beide academische leerstoelen. In 2020 verscheen een rapport van de provincie Noord-Brabant over de kennisinfrastructuur en de betekenis van extern onderzoek voor het provinciaal beleid. Ook de twee bijzondere leerstoelen zijn in dit rapport meegenomen. De communicatie en afstemming rondom dit onderzoek liet te wensen over. Desondanks is besloten om in nauw overleg met de provincie te onderzoeken hoe de leerstoelen beter gepositioneerd kunnen worden, ook binnen het provinciale erfgoedbeleid. Het inhoudelijke beleid valt evenwel binnen het kader van het wetenschappelijk programma van de universiteit. Voor verslaglegging wordt hier dan ook verwezen naar de jaarverslagen van de leerstoelen. Hoewel Erfgoed Brabant officieel niets over de leeropdrachten van beide hoogleraren heeft te zeggen, vindt er geregeld inhoudelijke afstemming plaats. Immers, beide leerstoelen hebben in hun opdracht ook maatschappelijke valorisatie van hun wetenschappelijk onderzoek en onderwijs staan.

Promotieonderzoek

Dankzij aanzienlijke subsidies van het Mondriaanfonds in het kader van de regeling '75 jaar vrijheid' en de Mastboom Brosens Stichting heeft Erfgoed Brabant in 2020 de mogelijkheid gekregen om een betaalde promovendus bij de leerstoel 'Cultuur in Brabant' onder te brengen. Zo startte Frank van Doorn in juni met zijn onderzoek naar de vraag: in hoeverre droeg sociale integratie bij aan de overlevingskansen van Joodse Noord-Brabanders tijdens de Holocaust? Noord-Brabant telde in 1940 ruim 1 miljoen inwoners, bijna 12 procent van de Nederlandse bevolking. Van hen waren er zo'n 2.200 Joods, ofwel 0,22 procent van de provinciale bevolking. In 1945 was van hen ongeveer de helft vermoord. Middels een longitudinale en dynamische analyse van een zogeheten *person-period data file* beoogt dit onderzoek een antwoord te vinden op deze vraag. Hierbij werkt de onderzoeker samen met vrijwilligers in de Brabantse archieven. Zij leveren de bouwstenen voor zijn wetenschappelijke analyse. Deze vorm van *citizen science* wordt door de subsidiegevers als vernieuwend gezien, evenals de ambitie om gaande het onderzoek en pas niet na afronding ervan met publieksgerichte uitingen te komen. Het onderzoek maakt deel uit van een groter, meerjarig project naar de *agency* (de handelingsopties) en *resilience* (veerkracht) van Noord-Brabantse burgers ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Een dergelijke historische en sociologische studie biedt primair inzicht in de handelingsopties en veerkracht van mensen in tijden van geweld en vervolging, maar vooral ook in de manieren waarop kritisch en actief burgerschap vorm kreeg en thans nog krijgt. Verder zal het onderzoek moeten bijdragen aan de door het veld reeds lang gewenste wetenschappelijke synthese over de Tweede Wereldoorlog in Noord-Brabant. Het promotieonderzoek moet in mei 2024 afgerond zijn.

Ge kunt ut ok nie doen!

Een tweede, meer praktisch gericht onderzoeksproject is getiteld: 'Ge kunt ut ok nie doen!'. Het project, dat gefinancierd en uitgevoerd wordt binnen het programma Faro van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, bestaat uit een kwantitatieve inventarisatie van actieve Brabantse erfgoedgemeenschappen. Het Faro-programma richt zich niet zozeer het erfgoed zelf als wel op de mensen die zich met dat erfgoed bezighouden en de wijze waarop erfgoed kan bijdragen aan welzijn, participatie en sociale cohesie. Het verzamelen van regionale informatie uit het Nederlandse erfgoedveld is nodig om zo een advies te kunnen geven aan de minister van OCW om het Verdrag van Faro te ratificeren. Ook biedt de opgehaalde informatie input om de werkwijze die het Verdrag voorschrijft te implementeren in het erfgoedveld: dit om de kloof tussen erfgoedprofessionals en -vrijwilligers te verkleinen en zodoende erfgoedactiviteiten en -beleid te vermaatschappelijken. Door de coronamaatregelen moest het onderzoek grotendeels online en op afstand plaatsvinden. Desondanks

hebben we samen met onderzoeksbureau PON in Tilburg een gedegen rapportage kunnen opleveren. Er zijn 430 erfgoedgemeenschappen middels deskresearch geïnventariseerd. Daarvan hebben 176 erfgoedgemeenschappen de enquête ingevuld. Van deze erfgoedgemeenschappen zijn er 5 benaderd voor een verdiepend interview. Belangrijkste observaties zijn onder meer dat 87% van de ondervraagde gemeenschappen zichzelf als erfgoedgemeenschap in de Faro-definitie herkent, dat 66% van erfgoedvrijwilligers en -participanten alleen lokaal actief is, dat immaterieel erfgoed voor 69% van de ondervraagden de meest voorkomende erfgoeddiscipline is waarin zij werken, en dat de belangrijkste behoeften van de ondervraagden zijn: werving van nieuwe leden (51%), vergroting van de zichtbaarheid van de erfgoedgemeenschap (50%) en het verwerven van fondsen/financiering (48%). Inmiddels heeft het Faro-project in 2021 een vervolg gekregen.

Tot slot

De gevolgen van corona hebben zich nadrukkelijk ook binnen de programmalijn Academie gemanifesteerd. *Face to face* contacten zijn binnen de drie aandachtsvelden van de Academie essentieel voor kennisoverdracht en -uitwisseling. In echte ontmoetingen komen mensen dicht bij elkaar. En dan kon dus in 2020 amper. Gelukkig hebben we aangetoond dat we over voldoende veerkracht beschikken om snel op andere wijzen het contact met onze doelgroepen en relaties te onderhouden. We kunnen daarom positief besluiten met gedachte dat we juist dankzij corona in 2020 een grote stap voorwaarts hebben gezet in het online ontmoeten en ontwikkelen binnen de Academie.

Resultaten Academie in cijfers

- 65.268 pageviews ErfgoedBrabantAcademie.nl (+26% ten opzichte van 2019), 19.638 bezoekers legden 31.012 bezoeken af
- Belangrijkste aantallen nieuwe content ErfgoedBrabantAcademie.nl: 140 agenda-items, 160 artikelpagina's en 40 longread themapagina's
- 103 unieke deelnemers aan de 4 online Erfgoedcolleges; 35 deelnemers gemiddeld per college
- 3 nieuwe lokale versies educatieproject 'Wat is het je waard?', naast de reeds bestaande versies. Totaal in 2020: 29. Op 16 locaties in de klas behandeld.
- 3 nieuwe Regiocanons gereed, 1 gemeente aangevraagd
- 2 exemplaren 'Tonnie en Kee in Keutelree' verkocht, 8 exemplaren 'Op de toren zit een haan' en 13 exemplaren 'Brabants kwartiertje met Van Gogh' en 6 exemplaren van 'Zo gaat de molen'
- 196 bestellingen van 'Expeditie Heilige Huisjes', daarnaast ook digitaal aangeboden
- Op 16 locaties lespakket 'Overgisteren' behandeld, lespakket 'Jet en Jan' op 28 locaties, leskist 'De Romeinen in Noord-Brabant' op 24 locaties uitgeleend, 'De Middeleeuwse Stad' op 23 locaties
- Nieuw digitaal lesaanbod: 'Erfgoed bij je thuis' (2.500 bezoekers), 'Kinderboekenweek En Toen' (500 bezoekers) en 'Open Monumentendagen' (80 bezoekers)
- 50.000 leerlingen basisonderwijs voor Museumschatjes ingeschreven
- 112 hbo-studenten begeleid en geschoold in erfgoededucatie (-66,4%), 57 leerkrachten en intermediairs (-83,8%), 60 erfgoedvrijwilligers (+5%)
- Uitval scholingen door annuleringen: -43,4% bij erfgoedvrijwilligers, -61,2% bij leerkrachten en bij studenten -45%
- 18 scholingssessies digitaal, 64% van het totaal aantal scholingen
- 2 bijzondere leerstoelen (Cultuur in Brabant en Diversiteit in Taal en Cultuur) beheerd
- 1 promotieonderzoek gestart en ondersteund
- 176 van 430 erfgoedgemeenschappen doen mee aan Faro enquête, 5 verdiepende interviews

2.5 Netwerk

Rijk maar versnipperd

De derde taak die Erfgoed Brabant uitvoert is het verbinden van bestaande en nieuwe erfgoedgoednetwerken. De provincie kent van oudsher een bijzonder rijk bezet erfgoedveld. Die rijkdom heeft echter ook een keerzijde: het veld is bijzonder versnipperd. Er is nog een wereld te winnen in het met elkaar verbinden van de vele soorten actoren. Door gezamenlijk optreden kan de erfgoedwereld zich beter en sterker profileren als een sector die ertoe doet, ook in andere beleidsdomeinen en ook buiten de provincie. In 2020 heeft Erfgoed Brabant haar netwerktaak op veel manieren ingezet: binnen en voor de Brabantse erfgoedsector, in relatie tot andere maatschappelijke domeinen (sector overstijgend) en (inter)nationaal.

Erfgoed Alliantie Brabant

Bij de 11 provinciebreed werkende professionele erfgoedorganisaties, die vertegenwoordigd zijn in de Erfgoed Alliantie Brabant, werken meer dan 135 mensen. Dat is een enorm reservoir aan kennis en kunde. Als we meer zouden samenwerken kunnen we zoveel meer voor het veld en voor elkaar kunnen betekenen: dat is de kern van het samenwerkingsnetwerk Erfgoed Alliantie Brabant. De leden zijn in de eerste helft van 2020 eenmaal fysiek en daarna online samengekomen. In die bijeenkomsten hebben we visie, missie en gezamenlijke doelen geformuleerd. Toen duidelijk werd dat de Provincie een extern deskundige opdracht zou gaan geven om samenwerking van de provinciale erfgoedorganisaties te verkennen, zijn de activiteiten opgeschort. Wat overigens niet betekent dat we elkaar niet meer hebben weten te vinden: de reguliere samenwerkingen tussen twee of meer partners lopen uiteraard gewoon door. Uitgangspunt van de Erfgoed Alliantie Brabant moet blijven dat we willen samenwerken en niet omdat we dat moeten.

Traject ID

Met grootse plannen voor een Erfgoed Etmaal, een erfgoedfestival op locatie dat 24 uur duurt, zijn we aan 2020 begonnen. En toen gooide corona alles in duigen. Maar we zijn niet bij de pakken gaan neerzitten en hebben de thematiek, die we op tijdens het Erfgoed Etmaal hadden willen verkennen en uitwerken met het veld, als uitgangspunt genomen voor een intern bewustwordingsproces rondom inclusiviteit, diversiteit, meerstemmigheid, multiperspectiviteit en toegankelijkheid. Dit thema is ook voor de erfgoedsector relevant, urgent en actueel. We hebben het proces 'Traject ID' gedoopt, waarbij beide letters staan voor Inclusie en Diversiteit, maar ook voor je Identiteit, die gevoed wordt door jouw erfgoed. In totaal zijn er in 2020 vier sessies belegd: een gezamenlijke aftrap onder leiding van *social designer* Rocco Verdult in een ondergrondse parkeergarage, het maken van definities aan de hand van literatuur van Studio I, het opzetten van tien projecten waarin bovenstaande thematiek aan bod komt en indringende groepsgesprekken over wat het thema voor de individuele medewerkers van Erfgoed Brabant (ook persoonlijk) betekent. Voor 2021 bleven nog twee vragen openstaan: welke rol heb ik als erfgoedprofessional met betrekking tot deze thematiek en hoe opereer ik hiermee in het erfgoedveld? Om het veld te betrekken in ons leertraject hebben we een speciale themapagina ingericht op ErfgoedBrabantAcademie.nl. Het was goed dat we dankzij corona ruimte vonden een keer diepgaand en intensief met elkaar van gedachte te wisselen over zo'n belangrijk thema. Normaliter beweegt ieder zich in de waan van de dag, maar door de bijzondere situatie in de wereld kregen we ook ruimte en tijd voor reflectie op ons werk en op elkaar. Dat is uitermate waardevol gebleken!

Zachte G Prijs en Scriptieprijs

Ook andere evenementen, waarbij wij als Erfgoed Brabant fysiek naar buiten traden, moesten in 2020 noodgedwongen worden geannuleerd. Zo hebben de reeds geplande edities van Café de Zachte G, waarin we discussies over actuele erfgoedonderwerpen koppelen aan entertainment, geen doorgang gevonden. Andere bijeenkomsten hebben we, aanvankelijk met de nodige technische horten en stoten, online kunnen programmeren, waardoor we toch zo goed en zo kwaad als het ging zichtbaar aanwezig waren voor en in het erfgoedveld. Zo vond de uitreiking van de Zachte G Prijs van Noord-Brabant op 18 juni door de coronamaatregelen niet in het beoogde theater De Leest in Waalwijk plaats, maar op internet. Met deze prijs wil Erfgoed Brabant erkenning en stimulans bieden aan enthousiaste liefhebbers, negatieve beeldvorming over de streektaal wegnemen en een contactmoment creëren voor dialectbeoefenaars en liefhebbers. Ruim 75 Brabanders namen deel aan deze bijeenkomst. Om hen toch een soort van groepsgevoel te geven, had iedereen van tevoren een pakketje thuisgestuurd gekregen, met daarin een programmaboekje, een drankje en een hapje, en een sticker van een Zachte G. Er waren dit jaar 24 genomineerden. Gedeputeerde Eric de Bie sprak hen allemaal toe. En uiteindelijk kwam Cor Swanenberg uit Middelrode als winnaar uit de bus. Hij ontving de tweejaarlijkse dialectprijs als blijk van waardering voor een leven lang tomeloze inzet voor het actieve behoud van de Brabantse streektaal. De jury bestond in 2020 uit Gerlaine Janssen, Tim van der Avoird en Yoïn van Spijk. Hybride qua vorm was de uitreiking van de Scriptieprijs Brabantse Geschiedenis. Een beperkt aantal van 25 gasten was op 12 september aanwezig in de Lutherse Kerk in Breda, de rest kon het evenement live volgen via een internetstream. Deze tweejaarlijkse prijs is een initiatief van Erfgoed Brabant, de Historische Vereniging Brabant en Zuidelijk Historisch Contact. Het doel van de prijs is om de geschiedbeschrijving van Brabant te bevorderen. Deelname staat open voor alle studenten die in de voorafgaande twee jaren een masterthesis hebben afgerond op het terrein van de geschiedenis van Brabant in brede zin: alle historische disciplines komen in aanmerking, evenals alle gebieden die van oudsher hebben behoord tot het oude hertogdom Brabant, ook als die tegenwoordig tot België behoren. Als jury fungeert de redactie van het Noordbrabants Historisch Jaarboek. De Scriptieprijs Brabantse Geschiedenis bestaat uit een geldbedrag van 1.000 euro en een publicatie van een artikel gebaseerd op de scriptie in het Noordbrabants Historisch Jaarboek. Er waren in 2020 vijf genomineerden. Als winnares kwam Lena Walschap uit Leuven uit de bus. Ook zij was online in de zaal aanwezig. Tot slot was ook de jaarlijkse Dag van de Volkscultuur, die sinds 2015 door Erfgoed Brabant, Brabants Heem, de leerstoel 'Cultuur in Brabant' en de Historische Vereniging Brabant georganiseerd wordt, geheel en al online bij te wonen. Het thema van deze dag, die vooraf vanuit in theater De Kring in Roosendaal was opgenomen, sloot aan bij het thema van de Maand van de Geschiedenis: Oost/West. Ruim 45 gasten hebben de avond van uitzenden bijgewoond. Daarna was de opname nog beschikbaar via de website. En zo hebben de medewerkers van Erfgoed Brabant in korte tijd leren werken met online media bij evenementen. Dat smaakt naar meer!

Interregionaal en intergenerationeel

In 2020 leidden eerdere experimenten met betrekking tot de integratie van jongeren in de interregionale erfgoedsectoren tot de ontwikkeling naar een meer eigenstandige organisatie: *Future is Heritage (FisH)*. Een internationaal projectteam van jonge professionals ging aan de slag om *Field Heritage School (FHS)* te organiseren. Erfgoed Brabant en Nederlandse partners werkten hiervoor samen met Arche (Roemenië) en Rempart (Frankrijk). Deze samenwerking is een verkenning om te bekijken in hoeverre de partners een langjarige samenwerking willen aangaan met een meerjarige Europese subsidie (zie hieronder). De coronacrisis was bij dit project een voor- en een nadeel. Het nadeel was dat de fysieke FHS geen doorgang kon vinden. In plaats daarvan is de FHS nu volledig online

sessies georganiseerd. Het voordeel was dat het internationale gezelschap elkaar online makkelijk kon treffen (drie verschillende tijdzones) om contact te hebben en de sessies te organiseren. De onderwerpen die aan bod kwamen, dienden als input van een mogelijke FHS als het weer kan. Qua deelnemers: 358 registraties, 25 nationaliteiten, 2.550 pageviews en een flinke stijging in social media bereik (Facebook: van 56 naar 257 volgers, bereik 7.500 gebruikers). Verder bood Erfgoed Brabant aan zes jongeren van het FisH-netwerk een trainingstraject aan rondom het aanvragen van Europese subsidies. De cursus werd gegeven door bureau EuQuest en was gericht op het ontwikkelen van competenties die nodig zijn om een FisH-projectidee om te zetten in een succesvolle aanvraag van het Creative Europe programma. De training bestond uit vijf werkateliers die voornamelijk online werden gegeven. Daarnaast hadden we een aantal 'terugkomsessies' om de resultaten met elkaar te bespreken. Ondanks dat de training goed gevolgd en beoordeeld werd, leidde dit niet tot een aanvraag. Dat had verschillende redenen. Een aantal jongeren gaf aan geen tijd te hebben voor het daadwerkelijk schrijven van de aanvraag vanwege een nieuwe baan. Anderen gaven aan zich toch niet goed genoeg geëquipeerd te voelen om een aanvraag te doen en er was ook een aantal dat aangaf zich niet gerealiseerd te hebben dat er daadwerkelijk een aanvraag door hen geschreven moest worden. Ondanks dat het een leerzame training was, realiseerden wij ons dat het schrijven van een aanvraag voor Creative Europe een grote en tijdrovende klus is en dat het lastig is om dit door mensen te laten schrijven die op vrijwilligersbasis werken. Uiteindelijk heeft Erfgoed Brabant samen met een van de jonge professionals op freelancebasis de opgehaalde resultaten van de training omgezet in een werkdocument in de volle overtuiging dat een aantal onderdelen goed inzetbaar is bij toekomstige aanvragen. Hetzelfde beeld zien we deels terug bij de Erfgoedbènde: veel enthousiasme om elkaar te ontmoeten, maar tegelijk een hoge mate van fluiditeit in de groep, hetgeen natuurlijk niet verwonderlijk is bij jonge mensen die hun weg in carrière en privé nog aan het zoeken zijn. De Erfgoedbènde wordt facilitair ondersteund door Erfgoed Brabant, maar opereert geheel autonoom. Daarom stellen we ons ook terughoudend op en laten we het initiatief bij hen. Dat men initiatief toont, is duidelijk en dat wordt ook gezien door anderen: in december was de Erfgoedbènde een van de winnaars van de nieuwe landelijke Erfgoedvrijwilligersprijs.

Presentatie en representatie

Ook in het moeilijke jaar 2020 heeft Erfgoed Brabant van alles in het werk gesteld om zichtbaar te zijn in netwerken. Zo vergaderde het overlegorgaan van OPEN vrijwel maandelijks online (normaal vier keer per jaar), hetgeen tot het oppakken van enkele concrete gezamenlijke acties heeft geleid, zoals een onderzoek naar erfgoedvrijwilligers in de provincie en een aantal gezamenlijke subsidieaanvragen voor het interprovinciale project voor erfgoedparticipatie met de titel 'Regio is groei'. Ook het landelijke Erfgoedplatform van Kunsten '92, dat als netwerk voor alle belangrijke erfgoedorganisaties dient, kwam online frequenter bijeen dan voorheen fysiek. Ook dit leidde tot onderling informeel contact, wat onder andere de toegang naar fondsen als het Mondriaanfonds en het Prins Bernard Cultuurfonds vergemakkelijkte. De jaarlijkse BNG Bank Erfgoedprijs voor beste erfgoedgemeente ging in 2020 naar Noordenveld. De directeur van Erfgoed Brabant maakt namens OPEN deel uit van de jury. Hierin zitten onder meer ook de directeur van de RCE en Ina Adema, de huidige commissaris van de koning in Noord-Brabant. Verder kunnen we onder het kopje 'Presentatie en representatie' nog als greep uit de agenda noemen: de Toogdag in Brussel, waar medewerkers van een aantal provinciale erfgoedinstellingen en het Landelijk Contact Museumconsulenten (LCM) met collega's van zusterorganisatie Faro in Brussel over verschillende onderwerpen met elkaar van gedachte wisselden (21 januari); bijwonen van de heidag van Brabants Heem (23 januari); deelname aan het Bossche Erfgoedcafé (4 februari); interview voor de voorjaarseditie van het streektaalmagazine 't Brabants, lezing bij de publicatie van een boek over Ossche straatgeschiedenis (12 september); adviesgesprek

over nieuwe visie Erfgoed Den Bosch (10 september); spontane *keynote* over het belang van mensen bij digitaal erfgoedtafel tijdens de Bossche Data Week (oktober); tafelheer bij radioprogramma 'Lekker Geen Wekker' op Omroep Brabant (22 november); deelname aan de Maatschappelijke Adviesraad van de Tilburg School for Humanities and Digital Science, onderwerp: toekomstvisie (3 december). Tot slot memoreren we hier de deelname vanuit Erfgoed Brabant aan het Landelijk Contact Museumconsulenten (LCM) en het NDE. Kortom, misschien iets minder in beeld dan in het precorona tijdperk, maar voldoende variatie in bereik.

Bevochten Brabant: Zuiderwaterlinie en Crossroads 40|45

Voor het lopende provinciale project Zuiderwaterlinie was de eerste helft van 2020 zwaar: niet alleen door corona, maar ook door het uitvallen van de projectleider en het ontstaan van een vacuüm binnen de alliantie door de bestuurswisselingen op gemeentelijk en provinciaal niveau, waardoor het project tijdelijk tot stilstand kwam. Erfgoed Brabant ging echter onverdroten door met het uitvoeren van de deelprojecten Kennisagenda en de Onderzoeksgemeenschap. Dat leidde onder meer tot een succesvolle reeks Erfgoedcafés, die de gemeenschap online bij elkaar hield. Verder is de collectie van de Zuiderwaterlinie ontsloten met een Instant Website via de Brabant Cloud, hetgeen heeft geleid tot een hernieuwde belangstelling voor het bijeenbrengen en digitaliseren van de heemkundige collecties. In augustus werd mede dankzij het tijdelijk inzetten van een medewerker van Erfgoed Brabant als interim-regisseur het project Zuiderwaterlinie andermaal nieuw leven ingeblazen. Zij kreeg de opdracht om de bezigheden weer op te pakken, te structureren en een nieuw toekomstperspectief te realiseren voor de gehele samenwerking binnen het netwerk. Eind 2020 werd in samenwerking met Erfgoed Brabant een drukbezochte online vierdaagse Liniemeeting gehouden, waarmee duidelijk werd dat gemeenschappen ook met digitale middelen met elkaar verder kunnen bouwen. Het is de bedoeling dat de interim-regisseur vanaf 2021 het prefix in haar functie verliest. Het andere provinciale project binnen de verhaallijn Bevochten Brabant, te weten Crossroads Brabant 40|45, is in 2020 geëvalueerd. Verder is er gewerkt aan een *legacy document*, waarin beschreven wordt hoe Crossroads op weg wil gaan naar de 80-jarige herdenking van bezetting en bevrijding van Noord-Brabant in 2024.

Religieus Brabant: Kloosterleven

Een ander provinciaal project, binnen de verhaallijn Religieus Brabant, is het 'Kloosterleven in Brabant'. In 2020 nam Erfgoed Brabant plaats in het projectteam. Het gelijknamige bijbehorende netwerk heeft als doel de verhalen van het Brabants kloosterleven onder de aandacht te brengen bij een breder publiek en het kloostererfgoed - waar mogelijk - toeristisch recreatief te ontsluiten. Het projectteam richt zich op vier deelprojecten: Kloosternetwerk, Ons Kloosterpad (een route van vijftien wandelingen, bij elkaar 330 kilometer), Kloosterproducten en Jubileumjaar 2021 (een aantal kloosters viert dan een jubileum). Erfgoed Brabant dacht mee over de programmering en adviseerde over hoe bestaande en nieuwe verhalen (in de vorm van collecties, video, biografieën, et cetera) gekoppeld konden worden aan de deelprojecten. Daarnaast schreven we de teksten voor het Bindboek (een inspiratieboek dat bij Ons Kloosterpad hoort) en deden we de research voor video's die wandelaars tijdens de route van Ons Kloosterpad kunnen bekijken. Ook deden we het onderzoek voor het deelproject Kloosterproducten. Aanpalend waren de initiatieven die wij eigenstandig namen, zoals het deelproject 'Fotocollectie Fraters van Tilburg'. Vier studenten van de Radboud Universiteit onderzochten in opdracht van Erfgoed Brabant, Stads museum Tilburg en de Fraters van Tilburg van april tot juni 2020 de gigantische fotocollectie over de Caribische gebieden, waar de fraters maar liefst 150 jaar hun werkzaamheden hebben verricht. Vanwege corona vonden alle colleges online plaats en verviel de publiekspresentatie in de Lochal in Tilburg. Via een serie artikelen en podcasts

presenteerden studenten de resultaten van het onderzoek. Verder moeten we in dit verband hier de cursus Storytelling voor de Zusters van Liefde en een van de vier Erfgoedcolleges (met spreker Marleen Reichgelt over de rol van kerk en klooster bij de armoedebestrijding in Brabant) in herinnering brengen.

Minder goed uit de verf

Een aantal activiteiten binnen de programmalijs Netwerk is door verschillende oorzaken (corona, capaciteitsproblemen of evidente behoefte) minder goed uit de verf gekomen. Zo is de aangekondigde inhoudelijke pilot met Erfgoed Gelderland in 2020 niet van de grond gekomen, hetgeen overigens ruimschoots gecompenseerd werd door de intensieve samenwerking in het project Erfgoedvrijwilliger.nl. Verder stonden de contacten met het Samenwerkingsverband Van Gogh op een laag pitje, hetgeen ontegenzeggelijk veroorzaakt werd door de drukke interne werkzaamheden in verband met de lancering van Van Gogh Nationaal Park. Erfgoed Brabant heeft zich inmiddels verbonden aan dit initiatief. Tot slot is de zogeheten Cultuur Alliantie Brabant, waarin de directies van provinciale uitvoeringsorganisaties zitting hebben, in 2020 door de coronamaatregelen niet bij elkaar gekomen. Maar ongetwijfeld is ook de bestuurlijke opsplitsing van de beleidsdomeinen Cultuur en Erfgoed hier debet aan geweest.

Tot slot

De gevolgen van de coronacrisis lieten zich in 2020 het hardst voelen binnen de taak Netwerk. Voor goed netwerken is het onontbeerlijk dat je je partners geregeld ziet, liefst ook in een informele onderhoudende setting. Maar die mogelijkheden waren er amper. Ook live evenementen waren overduidelijk het kind van de rekening. Desondanks hebben de medewerkers van Erfgoed Brabant ook hier de nodige veerkracht getoond en nieuwe wegen gevonden om het contact te onderhouden met partners, stakeholders en relaties, zo goed en zo kwaad als dat gaat in deze moeilijke omstandigheden en tijden.

Resultaten Netwerk in cijfers

- 11 provinciale erfgoedpartners actief in de Erfgoed Alliantie Brabant
- 4 sessies van Traject ID georganiseerd
- 75 gasten bij online uitreiking Zachte G Prijs, 24 genomineerden, 1 winnaar: Cor Swanenberg
- 25 live gasten bij uitreiking Scriptieprijs Brabantse Geschiedenis, 5 genomineerden, 1 winnaar: Lena Walschap
- 45 online deelnemers aan de Dag van de Brabantse Volkscultuur in Roosendaal
- 358 attendees bij online sessies van FisH, verdeeld over 25 nationaliteiten; 2.550 pageviews
- Socials FisH: van 56 naar 257 volgers op Facebook, bereik: 7.500
- 9 leden bij de Erfgoedbende, gevolgd door 370 volgers op Facebook

2.6 Bedrijfsvoering

Bestuur en directie

Het directieteam, bestaande uit de directeur-bestuurder en de adjunct-directeur, functioneerde in 2020 goed en collegiaal. Het periodieke overleg tussen de directie en de nieuwe accounthouder bij de provincie is soepel en constructief verlopen. Tot slot heeft de directie zoals gebruikelijk in 2020 periodiek overleg gevoerd met de personeelsvertegenwoordiging (PVT).

Coronamaatregelen

Ook qua bedrijfsvoering was 2020 een uitzonderlijk jaar. We volgden zo veel mogelijk de coronarichtlijnen van de landelijke overheid. En dat betekende dat de medewerkers in principe vanuit huis moesten gaan werken. Om dit mogelijk te maken heeft de directie een reeds geplande investering in een digitale werkomgeving in de cloud naar voren gehaald: zo zijn we met MS Teams gaan werken, waarmee het team beschikking kreeg over de modernste vorm van beeldbellen en online overleg, en ook hebben we Sharepoint geïntroduceerd, waarmee we voortaan in de gelegenheid zijn om samen in dezelfde documenten te werken en deze vanaf een centrale plek met elkaar te delen. In de zomermaanden werden de coronamaatregelen wat teruggeschoefd, waardoor we weer – weliswaar met een halve bezetting in verband met de anderhalvemetermaatregel – van ons kantoor aan de Waterstraat gebruik konden maken. Hierbij werden uiteraard alle geldende sociaal-hygiënische maatregelen in acht genomen. Voor de kosten voor thuiswerken stelde de directie een vergoedingsregeling op, die tijdelijk in de plaats kwam van de bestaande regeling voor reiskosten woon-werkverkeer. De directie besteedde veel tijd aan de interne communicatie middels individuele telefoontjes, periodieke coronanieuwsbrieven, wekelijkse collectieve online overleggen, zo nu en dan een persoonlijke attentie als een bos bloemen of een boek thuis laten bezorgen en de organisatie van informele wandelingen met individuele personeelsleden. Ook de medewerkers zelf deden hun best om in deze moeilijke tijden elkaar zo goed mogelijk op de hoogte te houden van de werkzaamheden en persoonlijke omstandigheden. Dit leidde bijvoorbeeld tot online events als een pubquiz, een maandelijkse borrel en een bijzondere jaarlijkse kerstlunch. Verschillende medewerkers hebben aangegeven dat zij ondanks deze inspanningen een uitermate zwaar jaar hebben gehad. In sommige gevallen leidde dat tot uitval. Desondanks lag het ziekteverzuimpercentage in 2020 met 2,63% lager dan het landelijke gemiddelde van 4%. Als de omstandigheden weer genormaliseerd zijn, zal niet alles naar het zich laat aanzien bij het oude terugkeren: we zullen in de toekomst meer hybride (online en offline) gaan werken en ons kantoor zal waarschijnlijk naast werkplek ook ontmoetingsplek worden.

Personeel

Op 1 januari 2020 was de omvang van de personeelsformatie 19,9 fte. Op 31 december 2020 hadden we 21,3 fte. Deze groei heeft te maken met het feit dat we, om een versnelling mogelijk te maken in de ontwikkeling van de lijnen Platform en Academie, extra (tijdelijk) personeel hebben aangetrokken. Verder is in 2020 uitvoering gegeven aan het project 'Ge kunt ut ok nie doen!' en het onderzoek 'Joden in Noord-Brabant, 1930-1945'. Ook is er een digitaal erfgoedcoach ingezet. Voor al deze activiteiten is ook extra personeel aangetrokken, dat werd gefinancierd met externe middelen. Verder liep een student antropologie van de Radboud Universiteit stage bij Erfgoed Brabant: hij verrichtte onderzoek naar het erfgoed van de Chinese gemeenschap in Noord-Brabant. Twee vrijwilligers boden ook in 2020 hun ondersteunende diensten aan. Voor de volledigheid wordt hier vermeld dat Erfgoed Brabant twee leerstoelen aan Tilburg University beheert en ondersteunt, te weten de bijzondere leerstoel Cultuur in Brabant (0,4 fte) en de bijzondere leerstoel Diversiteit in Taal en Cultuur (0,4 fte).

Beide functionarissen zijn echter niet bij ons in dienst. De middelen die we voor de leerstoelen ontvangen maken onderdeel uit van de structurele exploitatiesubsidie.

Medewerkers in 2020

Anneke Liefveld	Communicatie	0,80 fte
Annette Gaalman	Collecties en digitalisering, projectleiding	0,90 fte
Anne-Wil Maris	Evenementen en relatiebeheer, projectleiding	0,90 fte
Rianne Walet (vanaf maart)	Projectmedewerker	0,72 fte
Cris Kremers	Digitalisering, projectleiding	1,00 fte
Dieuwertje de Nigtere	Educatie en evenementen	0,80 fte
Dik Elings	Financiën	1,00 fte
Frank van Doorn (vanaf november)	Projectleider	0,90 fte
Doret Eeken	Ondersteuning erfgoedveld en evenementen	0,67 fte
Floor Zwertbroek	Projectmedewerker	0,80 fte
Heleen Regenspurg	Academie website	0,85 fte
Iris Dracht	Digitalisering	0,80 fte
Jos Swanenberg	Ondersteuning erfgoedveld	0,60 fte
Josewine Hubers	Administratie en projectondersteuning	0,80 fte
Mark Mooren	Zakelijke directie	1,00 fte
Marloes van de Hei (gedetacheerd)	Projectleider Religieus Brabant	0,80 fte
Monique Groot	Ondersteuning erfgoedveld, projectleiding	0,80 fte
Ninke van der Heijden	Educatie, digitalisering en projectleiding	0,90 fte
Patrick Timmermans	Algemene directie, relaties en representatie	1,00 fte
Peer Verbruggen	Digitalisering en redactie Brabants Erfgoed	1,00 fte
Robin Hoeks	Redactie Brabants Erfgoed	0,80 fte
Rolf Vonk	Educatie en ondersteuning erfgoedveld	1,00 fte
Sies Vonk	Digitaal Erfgoed Coach	0,45 fte
Tera Uijtdewilligen	Educatie en projectleiding Academie	0,90 fte
Wouter Loeff	Hoofdredactie Brabants Erfgoed	1,00 fte

Communicatie

Online communicatie heeft in 2020, mede dankzij de coronamaatregelen, een hoge vlucht genomen. Na de lancering van BrabantsErfgoed.nl, ErfgoedBrabantAcademie.nl en BrabantCloud.nl in 2018, en het trekken van meer nieuw bezoek in 2019, hebben we in 2020 geprobeerd om het bezoek langer op de websites vast te houden en te verleiden voor herhaalbezoek. Hoewel de focus er niet op lag, heeft onze aanpak ook voor veel nieuw bezoek gezorgd. Dit geldt overigens ook voor de corporate website ErfgoedBrabant.nl.

Overzicht webstatistieken

Website	Gebruikers	Sessies	Paginaweergaven
ErfgoedBrabant.nl	21.560	28.454	69.427
ErfgoedBrabantAcademie.nl	19.638	31.012	65.728
BrabantsErfgoed.nl	214.215	294.618	664.184
BrabantCloud.nl	3.111	5.848	12.999
Totaal	258.524	359.932	812.338

Maandelijks kijken we via Google Analytics naar het bezoek van deze vier websites en sturen we redactioneel bij waar nodig. Ook maken we gebruik van de Google Grant een gratis AdWords advertentiebudget ter waarde van 10.000 dollar per maand, dat wordt ingezet op ErfgoedBrabant.nl, Brabantserfgoed.nl en ErfgoedBrabantAcademie.nl. Via maandelijkse rapportages sturen we de campagnes bij. Wat betreft social media groeiden we in 2020 op Linked In van 870 naar 969 volgers, op ons corporate Facebook-kanaal van 1.341 naar 1.431 volgers en op Twitter van 2.435 naar 2.531 volgers. Op Instagram zijn we minder actief, maar groeide de achterban toch van 200 naar 291 volgers. Ook berichten van ErfgoedBrabantAcademie.nl en BrabantCloud.nl worden via deze socials verspreid. Voor Brabantserfgoed.nl hebben we aparte socials: Instagram (van 2.100 naar 2.671 volgers), Facebook (van 6.000 naar 9.799 volgers) en Twitter (van 450 naar 629 volgers). Afdeling Online hield de kanalen van BrabantsErfgoed.nl voor ons bij in 2020. Verder stuurden we 12 digitale corporate nieuwsbrieven: elke maand één. Daarnaast verzonden we twee nieuwsbrieven, speciaal voor het onderwijs, vol tips om erfgoededucatie-onderwijs-op-afstand mogelijk te maken. Het mailbestand van de nieuwsbrief bestaat uit zo'n 3.000 abonnees en wordt goed gelezen: circa 60 procent opent de nieuwsbrief en een kwart klikt ook door naar de website. Tot slot heeft de nieuwe wet Digitale Toegankelijkheid Overheid een grote impact gehad op het communicatiebeleid. We hebben de websites van Erfgoed Brabant onder de loep genomen en onderzocht op welke manieren deze nog niet aan die toegankelijkheid voldeden. Waar mogelijk hebben we verbeteringen doorgevoerd, maar niet in alle gevallen is de toegankelijkheid al volledig gerealiseerd, met name omdat we op een aantal punten ook afhankelijk zijn van softwareleveranciers en beschikbare financiële middelen. We hebben in ieder geval inzichtelijk gemaakt waar we staan, en hoe we in de komende jaren de toegankelijkheid verder verbeteren. Tevens hebben we de interne protocollen zodanig gewijzigd dat alle nieuwe content in ieder geval voldoet aan de toegankelijkheidseisen.

Financieel

Administratief-financieel is Erfgoed Brabant helemaal op orde. Ook in 2020 heeft de medewerker financiën zelf een concept-jaarrekening opgesteld. In 2020 heeft Erfgoed Brabant aan baten een bedrag van € 3.091.735 ter beschikking gehad (2019: € 2.900.886). Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- Structurele subsidie: begroot € 1.837.919, gerealiseerd € 1.837.919
- Tijdelijke/incidentele subsidies: begroot € 399.000, gerealiseerd € 610.652
- Eigen inkomsten: begroot € 234.500, gerealiseerd € 643.164

Qua inkomsten bleef Erfgoed Brabant ook in 2020 grotendeels afhankelijk van structurele en incidentele subsidies en opdrachten van de provincie. De structurele subsidie, het grootste deel van het beschikbare budget, werd na jaren van achterwege blijven gelukkig weer geïndexeerd, waardoor de oplopende druk op de reguliere exploitatie enigszins af. Verder werden de incidentele gelden voor de doorontwikkeling van Platform en Academie ook in 2020 verleend. Dit met het argument dat het beleidskader Erfgoed ook in dit jaar van kracht zou blijven. Deze gelden vallen onder de post Tijdelijke/incidentele subsidies. In 2020 is deze post aanmerkelijk groter dan begroot, hetgeen ook veroorzaakt werd door eenmalige projectgelden voor onder meer Museumschatjes en een project binnen Religieus Brabant. Voor de realisering van deze projecten trokken we tijdelijk extra personeel aan, maar het meeste geld was bestemd als materieel budget om de projecten uit te voeren. Daarmee blijft de druk op de vaste formatie bestaan: we voeren structurele taken uit met deels tijdelijke of eenmalige middelen. Voor de volgende beleidsperiode moet hiervoor een structurele oplossing gevonden worden. Anders dreigt er weer, zoals in 2012, een situatie te ontstaan dat iedereen hard

nodig hebben en daarom binnen boord zouden moeten houden, maar dat we tegelijkertijd amper spek op de botten hebben (materieel budget) om kwaliteitsvolle projecten ook daadwerkelijk uit te voeren: we hebben dan wel de mensen, maar we kunnen eigenlijk weinig doen. In dit verband is het verheugend te constateren dat we in 2020 aanzienlijk meer eigen inkomsten hebben weten te verwerven dan voorzien, zoals abonneegelden van 'In Brabant', meer betaalde dienstverlening aan derden en veel hogere deelnemersbijdragen voor de Brabant Cloud. Bijzondere vermelding verdienen de extra bijdragen vanuit het Rijk en de landelijke fondsen: 287.400 van het Mondriaanfonds, 50.000 voor Cultuureducatie met Kwaliteit, middelen voor de Digitaal Erfgoed Coach van het NDE, geld van het ministerie van OCW voor de pilot Erfgoedparticipatie Loketten. Het is zeker positief dat we naast provinciale subsidies en opdrachten ook landelijke middelen hebben weten te verwerven. Dit is het bewijs dat we worden gezien, meetellen en worden gewaardeerd. Anderzijds moeten we ons niet blind staren op deze extra middelen: ze zijn voornamelijk incidenteel en worden vrijwel in hun geheel aan aparte, geormerkte projecten besteed. Ze bieden geen soelaas voor onze noden aan de basis. Hoe dan ook, het is verheugend dat we blijkbaar in toenemende mate in staat zijn alternatieve financiële wegen te bewandelen.

De lasten van Stichting Erfgoed Brabant bedroegen in 2019 in totaal € 2.927.921, waardoor we een negatief resultaat hadden uit gewone bedrijfsvoering, hetgeen grotendeels werd gecompenseerd door voorziene onttrekkingen uit bestemmingsfondsen. Een klein deel van het negatieve resultaat viel ten laste van de egaliseringsreserves. De lasten waren als volgt verdeeld:

- Personeelskosten: begroot € 1.707.661, gerealiseerd € 1.540.328
- Organisatiekosten: begroot € 150.500, gerealiseerd € 144.744
- Huisvestingskosten: begroot € 164.000, gerealiseerd € 169.252
- Automatiseringskosten: begroot € 60.000, gerealiseerd € 74.565
- Projectkosten: begroot € 507.819, gerealiseerd € 873.3141

De post Personeelskosten, veruit de grootste post aan de lastenkant, pakte in 2020 lager uit dan voorzien. Dit heeft onder meer te maken met het toerekenen van de kosten van tijdelijke krachten aan de post Projectkosten, die hierdoor juist hoger eindigde. De kosten voor automatisering lagen ook hoger dan voorzien. Dit is het gevolg van meer hostingskosten en dataopslag, maar werd vooral ook veroorzaakt door nieuwe investeringen in software, waarmee de medewerkers op elke gewenste plek en dus ook thuis kunnen werken. Hiermee boden we een oplossing voor de gevolgen van de coronamaatregelen.

Voor verdere toelichting en financiële details wordt hier verwezen naar de uitgewerkte verantwoording van de financiële ontwikkeling en resultaten van Erfgoed Brabant in het bijgevoegde financieel jaarverslag 2020.

Risicomanagement

Erfgoed Brabant is enerzijds een zelfstandige stichting die een onafhankelijke intermediaire positie in het Brabantse erfgoedveld inneemt. Anderzijds zijn we ook een provinciale uitvoeringsorganisatie: we voeren in opdracht van de Provincie Noord-Brabant delen van het provinciaal erfgoedbeleid uit. Hiervoor ontvangen wij structurele en projectmatige subsidie, alsmede middelen uit opdrachten. Het is voor onze organisatie de kunst om te laveren tussen een autonome positie en de uitvoering van het beleid van derden. Daartoe is vroegtijdig en voortdurend overleg met de provinciale bestuurders en

het ambtenarenapparaat van essentieel belang. Met name de directie stopt hier dan ook veel tijd en energie in, op inhoud en op relatie. De afgelopen jaren zijn we daar succesvol in geweest. Evenwel, de provincie is natuurlijk ook politiek. En daar zien we de laatste tijd vormen van instabiliteit en onzekerheid naar voren treden. Voeg daarbij de steeds sterker luidende ambtelijke boodschap dat er de komende jaren minder geld zal zijn, en het duidelijk dat we als erfgoedsector ons meer en meer zullen moeten gaan toeleggen op politiek lobbywerk. Zeker nu er voor de jaren 2023-2030 een integraal kader voor de beleidsdomeinen Cultuur, Sport en Erfgoed in de maak is, waarbij er 7 miljoen euro structureel minder aan middelen beschikbaar zal zijn. Verder liggen er veel kansen in het interprovinciaal werken, waarmee we steeds beter op de landelijke kaart komen te staan en we meer en meer in staat zijn daarbij ook de nodige financiële middelen te verwerven. Tot slot ligt er een uitdaging om onszelf beter te profileren als cultureel ondernemer. Het antwoord op deze vraag moet nog worden geformuleerd. Wat betreft het intern risicomanagement volstaat hier te vermelden dat de bedrijfsprocessen bij Erfgoed Brabant jaarlijks door de accountant worden gemonitord en dat de aanbevelingen in de rapportage (*management letter*) waar mogelijk worden opgevolgd. Zo zijn we ook in 2020 bij gebleven op het vlak van bestaande de nieuwe wet- en regelgeving. Erfgoed Brabant is helemaal bij de tijd!

3. Verslag Raad van Toezicht

3.1. Algemeen

In het kader van de Code Cultural Governance is in 2016 gekozen om te werken met een Raad van Toezicht model. In 2020 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

- Mark van Stappershoef, voorzitter
- Ans Buys, vice-voorzitter
- Jan van Heijningen, secretaris
- Jaco Reijrink, audit-commissie
- Joanne van der Woude, lid

De Raad van Toezicht kwam in 2020 zeven keer bijeen: op 5 maart (live), 30 april (online), 15 mei (online), 6 juli (online), 10 augustus (live), 28 september (live) en 23 november (online). Op de agenda van de vergaderingen stonden, naast vaste punten als de goedkeuring van werkplan/begroting en bestuursverslag/jaarrekening, onder meer onderwerpen als de visievorming rondom nieuw beleid, de te volgen strategie in het kader van de provinciale bestuursperiode 2020-2023, het nieuwe bestuursakkoord en de wisselende politieke verhoudingen, de ontwikkelingen rondom de Erfgoed Alliantie Brabant en de aanstelling van een nieuwe accountant.

Het overleg binnen de Raad van Toezicht en met de directeur-bestuurder verliep harmonieus en informeel, maar er waren ook formele momenten zoals het jaargesprek met de directeur-bestuurder, waarbij de Raad zich liet inspireren door informatie uit de zogeheten 360-graden feedback door collega's in de organisatie. Om zich te verder te ontwikkelen in zijn rol kreeg de directeur-bestuurder van de Raad de opdracht om door te gaan met zijn coachingstraject. Door de coronamaatregelen is de voortgang van dit traject verdaagd naar een later moment.

Om tegemoet te komen aan de wens van leden van de Raad om, ondanks de ontstane formele afstand ten opzichte van de organisatie, toch voeling te blijven houden met de medewerkers en hun werkzaamheden is besloten om op gezette tijden presentaties in de vergadering te houden. Door de coronaperikelen is het daarvan in 2020 niet gekomen. Het jaarlijkse gesprek tussen de Raad en de personeelsvertegenwoordiging vond begin 2020 plaats.

Door de coronamaatregelen was het helaas ook niet mogelijk om het jaarlijkse werkbezoek aan een bijzondere erfgoedplaats te organiseren. Tijdens deze informele dag zou ook informeel afscheid worden genomen van Henk Willems als voorzitter, maar ook dat kon dus niet doorgaan. Besloten is om het afscheid van Henk Willems met dat van Jaco Reijrink per 1 januari 2021 te combineren en te organiseren als de omstandigheden dat weer toelaten.

3.2. Rooster van aftreden

Naam	Jaar van benoeming	Jaar van herbenoeming	Idem	Einde zittingstermijn
Jaco Reijrink	01-06-2016	01-06-2019		01-01-2021
Ans Buys	01-06-2016	01-06-2019	01-06-2022	01-01-2024
Jan van Heijningen	01-06-2016	01-06-2019	01-06-2022	01-01-2025
Mark van Stappershoef	01-01-2018	01-01-2021	01-01-2024	01-01-2027
Joanne van der Woude	01-01-2020	01-01-2023	01-01-2026	01-01-2029
Ruud Derks	01-01-2021	01-01-2024	01-01-2027	01-01-2030

3.3. Nevenfunctieregister

Naam	Omschrijving nevenfuncties
Mark van Stappershoef	<ul style="list-style-type: none">• Burgemeester gemeente Goirle• Lid Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant• Lid Veiligheidscollege van de Politie Zeeland-West-Brabant• Lid Algemeen Bestuur van de Regio Hart van Brabant• Lid Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van BeNeGo (Belgisch-Nederlands Grensoverleg)• Lid Verwantenraad Woonvoorziening Thomas van Aquino• Lid Raad van Advies Informatiebeveiligingsdienst (IBD) van de Vereniging Nederlandse Gemeenten• Lid Begeleidingscommissie van de Regionale Brandweer Midden- en West-Brabant• Lid Regionale Taskforce Kindermishandeling
Ans Buys	<ul style="list-style-type: none">• Voorzitter landelijke Raad Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen HBO• Voorzitter Raad van Toezicht Factorium Cultuurmakers Tilburg• Voorzitter Stichting Gastvrij 's-Hertogenbosch• Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Nutsscholen Geldrop• Voorzitter Bestuur Stichting Vrede Vrijheid Vriendschap• Voorzitter Raad van Advies Nieuwste School Tilburg• Vicevoorzitter Raad van Toezicht Fonds Cultuur Participatie• Vicevoorzitter Erasmus Festival Brabant• Lid Raad van Toezicht Leerstoel Cultuur in Brabant

	<ul style="list-style-type: none">• Lid Platform Ambassadeurs Muziekonderwijs• Lid werkgroep digitaal dorpsfamiliealbum Herpt• Vertrouwenspersoon Theater Festival Boulevard• Vertrouwenspersoon Nationaal Monument Kamp Vught• Vertrouwenspersoon parochie Sint Jan Den Bosch
Jan van Heijningen	<ul style="list-style-type: none">• Advocaat Holla Advocaten NV, 's-Hertogenbosch• Rechter plaatsvervanger rechtbank Gelderland• Lid Raad van Toezicht Het Zuidelijk Toneel, Tilburg• Lid Raad van Commissarissen Monumentenwacht Noord-Brabant, Vught• Voorzitter klachtencommissie Stichting Farent, 's-Hertogenbosch• Voorzitter commissie bezwaar- en beroepschriften/klachtencommissie gemeente Geldrop-Mierlo• Voorzitter stichting Semper Vigilans• Lid Kerkbestuur Bokhoven
Joanne van der Woude	<ul style="list-style-type: none">• Hoofd Exposities, Collecties en Informatie bij De Domijnen, Sittard• Lid Cultuurraad Eindhoven• Lid Raad van Toezicht bijzondere leerstoel 'Diversiteit in Taal en Cultuur', Tilburg University
Ruud Derks	<ul style="list-style-type: none">• Raad van Toezicht Cultura Nova• Bestuurslid CNME (Centrum voor Natuur en Milieu-educatie), Maastricht• President BIPV Nederland• Bestuurslid ASOM (Alliance for Solar in Mobility)• DGA DaiRuDe BV

4. Financieel verslag

4.1 Algemene gegevens

Rechtsvorm	Stichting
Bedrijfsadres	Waterstraat 16 5211 JD 's-Hertogenbosch
Directeur-bestuurder	P.J.G.M. Timmermans
Raad van Toezicht	M.W.A.M. van Stappershoef J.W.M. Buys R.H.H.S. Derks (met ingang van 1 januari 2021) J.A.M. van Heijningen J. van der Woude
Stichtingsactiviteiten	Erfgoed Brabant versterkt, ondersteunt en verbindt het erfgoedveld, onderwijs en beleidsmakers in het verkennen, behouden en doorgeven van het veelzijdige verhaal van Brabant. Erfgoed Brabant doet dit door projecten uit te voeren die kennisuitwisseling mogelijk maken, kwaliteit in het beheer en overdracht van erfgoed bevorderen en door nieuwe verbindingen en frisse blikken te stimuleren.

4.2 Balans per 31 december 2020 (na verwerking voorstel resultaatbestemming)

ACTIVA

	<u>31-dec-20</u>		<u>31-dec-19</u>	
	€	€	€	€
<u>Vaste activa</u>				
<u>Materiële vaste activa</u>				
Andere vaste bedrijfsmiddelen		25.867		37.352
<u>Vlottende activa</u>				
<u>Vorderingen</u>				
Debiteuren	45.745		6.562	
Overige vorderingen	<u>198.057</u>		<u>57.291</u>	
		243.802		63.853
<u>Liquide middelen</u>		<u>1.212.183</u>		<u>1.124.090</u>
		<u>1.481.852</u>		<u>1.225.295</u>

PASSIVA

	<u>31-dec-20</u>		<u>31-dec-19</u>	
	€	€	€	€
<u>Eigen vermogen</u>				
Egalisatiereserve Provincie Noord-Brabant	145.056		132.123	
Egalisatiereserve Erfgoed Brabant	40.074		35.549	
Bestemmingsfondsen Provincie Noord-Brabant	294.755		280.333	
Bestemmingsfondsen overig	<u>425.900</u>		<u>168.246</u>	
		905.785		616.252
<u>Voorzieningen</u>				
Voorzieningen		43.849		34.945
<u>Kortlopende schulden</u>				
Crediteuren	106.557		127.929	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	105.076		132.406	
Pensioenfondsen	2.078		2.362	
Overige schulden en overlopende passiva	<u>318.506</u>		<u>311.401</u>	
		<u>532.217</u>		<u>574.098</u>
		<u>1.481.852</u>		<u>1.225.295</u>

4.3 Staat van baten en lasten over 2020

	01-01-20 t/m 31-12-20	begroting 2020	afwijking begroting / realisatie	01-01-19 t/m 31-12-19
	€	€	€	€
<i>Baten</i>				
Structurele subsidies Provincie Noord-Brabant	1.837.919	1.837.919	-	1.815.588
Tijdelijke/incidentele subsidies en opdrachten Provincie Noord-Brabant	610.652	399.000	211.652	667.757
Eigen inkomsten	643.164	234.250	408.914	417.541
Mutatie bestemmingsfondsen	-	118.811	-118.811	-
	<u>3.091.735</u>	<u>2.589.980</u>	<u>501.755</u>	<u>2.900.886</u>
<i>Lasten</i>				
Personeelskosten	1.540.328	1.707.661	-167.333	1.483.826
Organisatiekosten	144.742	150.500	-5.758	167.283
Huisvestingskosten	169.252	164.000	5.252	167.084
Automatiseringskosten	74.565	60.000	14.565	86.305
Projectkosten	873.314	507.819	365.495	1.023.422
	<u>2.802.201</u>	<u>2.589.980</u>	<u>212.221</u>	<u>2.927.920</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitvoering	289.535	-	289.535	-27.035
<i>Dotaties en onttrekkingen</i>				
Mutaties in bestemmingsfondsen	-272.077	-	-272.077	19.667
	<u>-272.077</u>	<u>-</u>	<u>-272.077</u>	<u>19.667</u>
Resultaat voor verwerking resultaatbestemming	17.458	-	17.458	-7.368
Verwerking resultaat in de egalisatiereserve	-17.458	-	-17.458	7.368

4.3.1 Kasstroomoverzicht

Exploitatieresultaat		17.458
Investeringsboekjaar	<u>-9.881</u>	-9.881
Afschrijvingskosten Inventaris & inrichting	<u>21.366</u>	21.366
Mutaties bestemmingsfondsen	272.077	272.077
Mutaties werkkapitaal Vorderingen Kortlopende schulden	<u>-179.950</u> <u>-41.881</u>	<u>-221.831</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten / netto kasstroom		<u><u>79.188</u></u>
Eindstand liquide middelen	1.212.184	
Beginstand liquide middelen	<u>1.124.090</u>	<u>88.094</u>

4.4 Toelichting op de jaarrekening

4.4.1 Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt de directie van de stichting schattingen en gaat van bepaalde veronderstellingen uit die van invloed kunnen zijn op de waardering van de activa, passiva en de uitkomsten van staat van baten en lasten. De werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen en veronderstellingen. Deze eventuele verschillen worden in het volgend boekjaar verwerkt.

4.4.2 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder Winststreven'. De waardering van activa en passiva is gebaseerd op het stelsel van historische kosten. Hierna niet genoemde activa en passiva zijn voor de nominale waarde in de balans opgenomen.

Financiële instrumenten

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten, die in de balans als activa en passiva zijn verantwoord. De op de balans opgenomen financiële instrumenten bestaan voornamelijk uit handelsdebiteuren, liquide middelen en leveranciers- en handelskredieten. Over deze financiële instrumenten loopt de onderneming rente- en kredietrisico. De onderneming maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten om deze risico's af te dekken.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn in het algemeen lineair berekend en gerelateerd aan de verwachte economische levensduur, met inachtneming van de restwaarde.

Reserves

De Provincie Noord-Brabant staat toe dat instellingen exploitatieresultaten reserveren in een 'egaliseringsreserve'. Deze egaliseringsreserve is gesplitst in twee delen: een provinciaal deel en een eigen deel. Resultaten behaald met provinciaal geld worden toegevoegd aan of verminderd op de provinciale egaliseringsreserve. Resultaten behaald met eigen middelen worden verantwoord op de eigen egaliseringsreserve. De provinciale egaliseringsreserve is gemaximeerd op 10% van de jaarlijkse begrotingssubsidie.

Vorderingen

Debiteuren

De debiteuren zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordelingen van de vorderingen.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die op balansdatum in rechte afdwingbaar zijn of zijn aan te merken als een 'feitelijke' verplichting, waarbij het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting of verlies, middelen of andere activa de onderneming zullen verlaten en van de verplichtingen en verliezen een betrouwbare schatting is te maken.

Het bedrag dat als voorziening wordt opgenomen is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de betreffende verplichting en verliezen af te wikkelen. Bij deze schatting is zoveel mogelijk rekening gehouden met alle risico's en onzekerheden die samenhangen met de voorziening. Voor zover de uitgaven voor de afwikkeling van voorzieningen op derden kunnen worden verhaald, zijn deze vergoedingen niet in de voorziening betrokken, maar als een afzonderlijk actief op de balans opgenomen.

Tenzij anders vermeld in deze toelichting, zijn de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij waardering tegen de contante waarde is de voorziening contant gemaakt tegen de actuele marktrente per balansdatum (disconteringsvoet voor belastingen), gebaseerd op hoogwaardige ondernemingsobligaties.

Langlopende en kortlopende schulden

Alle schulden, zowel de langlopende als de kortlopende, zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde. Als gevolg van het verschil tussen de marktrente en de nominale rente van deze schulden wijkt de balanswaarde van de schulden af van de nominale waarde.

4.4.3 Grondslagen voor de bepaling van de baten en lasten

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de in het boekjaar geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het boekjaar op basis van verkrijgingprijzen. Winsten op transacties zijn verantwoord in het jaar waarin ze zijn gerealiseerd; verliezen zijn verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar waren, rekening houdend met de grondslagen voor voorzieningen.

Baten

Opbrengsten van diensten worden opgenomen op het moment dat de diensten zijn verricht of naar rato waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Lasten

De lasten worden bepaald op basis van historische uitgaafprijzen. Afschrijvingen zijn berekend volgens de grondslagen vermeld bij de vaste activa.

Rentebaten en lasten

De rentebaten betreffen het van derden ontvangen en te ontvangen bedrag aan interest over het boekjaar. De rentelasten betreffen het betaalde en te betalen bedrag aan interest over het boekjaar.

4.5 Toelichting balans per 31 december 2020

4.5.1 Vaste activa

Materiële vaste activa

Het waardeverloop van de materiële vaste activa is als volgt samen te vatten:

	31 dec. 2020	31 dec. 2019
	€	€
<i>Stand begin boekjaar</i>		
Aanschaffingsprijs	70.245	80.532
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-32.893</u>	<u>-19.852</u>
Boekwaarde	<u>37.352</u>	<u>60.680</u>
<i>Mutaties</i>		
Investerings inventarissen	9.881	-
Desinvestering	-18.831	-10.287
Desinvestering afschrijvingen	18.831	10.287
Afschrijvingen	<u>-21.366</u>	<u>-23.328</u>
	<u>-11.485</u>	<u>-23.328</u>
<i>Stand einde boekjaar</i>		
Aanschaffingsprijs	61.295	70.245
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-35.428</u>	<u>-32.893</u>
	<u>25.867</u>	<u>37.352</u>

De economische levensduur van de investeringen is als volgt:

Inventarissen	5 jaren
Automatisering	3 jaren

4.5.2 *Vlottende activa*

Vorderingen

Debiteuren

Debiteurensaldo einde boekjaar
af: voorziening wegens mogelijke oninbaarheid

	31 dec. 2020	31 dec. 2019
	€	€
	46.239	7.056
	-494	-494
	<u>45.745</u>	<u>6.562</u>

Overige vorderingen

Overige vorderingen
Erfgoed Gelderland
Vooruitbetaalde kosten
Nog te ontvangen rente
Ziekengelden
Subsidie opleidingen
Stichting Beheer Museumkwartier
Mondriaanfonds inzake project Leerstoel Cultuur in Brabant
Provincie Noord-Brabant inzake bijdrage Zuiderwaterlinie 2020

	-	2.443
	48.000	-
	4.302	30.701
	1	285
	4.607	7.067
	-	7.646
	1.777	9.149
	14.370	-
	125.000	-
	<u>198.057</u>	<u>57.291</u>

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Liquide middelen

Kas
ING, creditcard
ING, zakelijke rekening 316557
ING, spaarrekening 316557
ING, zakelijke rekening 300140
ING, spaarrekening 300140

	63	41
	5.289	-1.076
	456.844	39.283
	250.002	1.056.695
	249.985	92
	250.000	29.056
	<u>1.212.183</u>	<u>1.124.090</u>

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar en terstond opeisbaar.

4.5.3 Eigen vermogen

	Stand per 1-1-2020 €	Toewoeging boekjaar €	Onttrekking boekjaar €	Mutaties boekjaar €	Stand per 31-12-2020 €
<i>Egalisatiereserve</i>					
Het verloop van de Egalisatiereserve is als volgt:					
Egalisatiereserve Provincie Noord-Brabant	132.123	12.933	-	12.933	145.056
Egalisatiereserve Erfgoed Brabant	35.549	4.525	-	4.525	40.074
	167.672	17.458	-	17.458	185.131
<i>Bestemmingsfondsen</i>					
<i>Bestemmingsfondsen Provincie Noord-Brabant</i>					
Bestemmingsfonds Museumschatjes	78.050	150.000	99.593	50.407	128.457
Bestemmingsfonds Museumschatten	80.968	-	14.303	-14.303	66.665
Bestemmingsfonds Doorontwikkeling EAB en Platform	87.504	403.646	424.149	-20.503	67.001
Bestemmingsfonds Leerstoel Cultuur in Brabant	5.167	54.461	60.502	-6.041	-874
Bestemmingsfonds Leerstoel Taal en Cultuur	27.179	64.385	70.866	-6.481	20.698
Bestemmingsfonds The Future is Heritage (FisH)	-	20.000	7.192	12.808	12.808
Bestemmingsfonds Ondersteuning Brabants Erfgoed	1.465	-	1.465	-1.465	-
subtotaal	280.333	692.492	678.070	14.422	294.755
<i>Bestemmingsfondsen overig</i>					
Bestemmingsfonds Historische publicaties	28.980	-	60	-60	28.920
Bestemmingsfonds Cultuureducatie met Kwaliteit	46.419	50.000	59.152	-9.152	37.267
Bestemmingsfonds Externe projectgelden	3.500	-	3.500	-3.500	-
Bestemmingsfonds Digitale Erfgoed Coach (NDE)	46.347	22.000	39.083	-17.083	29.264
Bestemmingsfonds 75 jaar vrijheid / Joden in Noord-Brabant 1930-1945	-	287.400	34.835	252.565	252.565
Bestemmingsfonds Erfgoed participatie loket	-	48.000	-	48.000	48.000
Bestemmingsfonds Erfgoedbènde	-	2.500	-	2.500	2.500
Bestemmingsfonds The Future is Heritage (FisH)	-	27.000	9.709	17.291	17.291
Bestemmingsfonds project met FARO (Min. Van OC&W)	43.000	16.000	48.907	-32.907	10.093
subtotaal	168.246	452.900	195.246	257.654	425.900
Totaal bestemmingsfondsen	448.579	1.145.392	873.314	272.077	720.655
Totaal vermogen	616.252	1.162.849	873.314	289.535	905.785

Toelichting Egalisatiereserve: de Provincie Noord-Brabant heeft bepaald dat deze reserve opgesplitst dient te worden in een gedeelte dat is opgebouwd met provinciale subsidie-inkomsten en een gedeelte dat tot stand is gekomen door andere (niet-provinciale) inkomsten. De verdeling van het resultaat in 2020 is als volgt tot stand gekomen: ontvangen activiteitsubsidie inclusief subsidie voor leerstoelen € 1.837.919, eigen inkomsten € 643.164, totaal € 2.481.083. In procenten: provinciaal deel 74,08%, Erfgoed Brabant deel 25,92%.

Algemene toelichting bestemmingsfondsen:

Definitie bestemmingsfonds: een afgezonderd deel van het eigen vermogen met een beperkte bestedingsmogelijkheid, waarbij deze beperking is aangebracht door derden. Voor al deze fondsen geldt dat het gelden betreft voor geormerkte projecten. In verband met de coronacrisis en de daarbij behorende beperkende maatregelen geldt voor alle bestemmingsfondsen dat deze niet allemaal volgens tijdsplanning zijn besteed. Voor wat betreft Museumschatjes bijvoorbeeld waren de musea in de periode waarin de scholen normaliter een bezoek brengen voor een groot deel gesloten of beperkt toegankelijk geweest, waardoor bezoeken niet konden worden gepland en deze naar verwachting pas in 2021 zullen plaatsvinden.

Museumschatjes: in 2020 is subsidie ontvangen voor het project Museumschatjes (t.b.v. primair onderwijs). De besteding van deze gelden gebeurt in de periode september 2020 t/m maart 2021. In deze periode kunnen scholen een museum bezoeken. Het saldo op 31 december 2020 van dit fonds kan dus nog worden uitgegeven in het eerste halfjaar 2021 (en later i.v.m. Covid-19), omdat de facturen van de musea pas ontvangen worden nadat de bezoeken hebben plaatsgevonden.

Museumschatten: in 2020 is subsidie ontvangen voor het project Museumschatten (t.b.v. voortgezet onderwijs). De besteding van deze middelen gebeurt in de periode september 2020 t/m juni 2021. In deze periode kunnen scholen een museum bezoeken. Het saldo op 31 december 2020 van dit fonds kan dus nog worden uitgegeven in het eerste halfjaar 2021 (en later i.v.m. Covid-19)

Doorontwikkeling Brabant Cloud/Brabants Erfgoed en Erfgoed Brabant Academie: de Provincie Noord-Brabant heeft voor een periode van drie jaar (2017 t/m 2019) tijdelijke gelden beschikbaar gesteld om deze projecten door te ontwikkelen. In 2020 is deze bijdrage verlengd. Deze trajecten zijn nog steeds in volle gang, diverse noodzakelijke acties zijn afgerond of in gang gezet. Op 31 december is een aantal acties al wel uitgezet, de verplichting is aangegaan, maar de (externe) werkzaamheden en de facturen komen in 2021. Vandaar dat de middelen hiervoor in dit fonds zijn opgenomen.

Leerstoel Cultuur in Brabant en Leerstoel Diversiteit in Taal en Cultuur in Brabant: in samenwerking met Tilburg University werkt Erfgoed Brabant nauw samen met een tweetal leerstoelen. Deze leerstoelen worden grotendeels betaald uit subsidiegelden die beschikbaar gesteld worden door de Provincie Noord-Brabant. De leerstoelen genereren ook zelf opbrengsten door het geven van cursussen, het houden van lezingen, etc. Het ene jaar wordt er meer uitgegeven dan in dat jaar aan subsidie ontvangen is, het andere jaar minder. Overschotten of tekorten worden via de fondsen voor deze leerstoelen verwerkt.

The Future is Heritage: in 2020 zijn gelden ontvangen om dit Europese project verder gestalte te geven. Deze gelden komen van een drietal instanties, te weten de Provincie Noord-Brabant, Fonds Cultuurparticipatie en Stichting Erfgoed Gelderland. Deze gelden zijn in de loop van 2020 ontvangen en de coronacrisis heeft ook hier voor vertraging gezorgd. In 2021 wordt naar verwachting een vervolg aan dit project gegeven.

Ondersteuning Brabants Erfgoed: het saldo van dit fonds op 31 december 2019 is volledig besteed in januari 2020.

Historische Publicaties: dit garantiefonds is bestemd voor tekorten in toekomstige uitgaven van publicaties door ZHC. Jaar van besteding is niet aan te geven. Dit fonds is indertijd gevormd met provinciale gelden. In 2020 zijn er, buiten een klein bedrag aan bankkosten, geen mutaties in dit fonds geweest. ZHC zal naar verwachting in 2021 weer een beroep doen op (een deel van) de nog aanwezige gelden.

Cultuureducatie met Kwaliteit: de gelden die in het project CMK omgaan worden gebruikt voor diverse projecten en activiteiten die ten goede komen aan het erfgoedveld en het basis- en voortgezet onderwijs in Noord-Brabant. Deze activiteiten en projecten dragen bij aan het bereiken van de doelen horende bij de landelijke subsidieregeling Cultuureducatie met Kwaliteit vanuit OCW. Ons project CMK is daar dus een onderdeel van. De subsidieregeling CMK bestaat uit een eerste periode van 2013-2016, een tweede periode van 2017-2020 en ondertussen is in 2021 bekend geworden dat ook de derde periode van 2021-2024 is goedgekeurd. De gelden die Erfgoed Brabant ontvangt via KunstLoc worden gelijk over de jaren van een periode verdeeld.

Externe projectgelden: alleen voor het project Crossroads Brabant 40|45 was op 31 december 2019 nog een klein saldo in het fonds aanwezig. Dit bedrag is in het eerste kwartaal 2020 tot besteding gekomen en hiermee is dit fonds beëindigd.

Bestemmingsfonds Digitaal Erfgoed Coach: het NDE (Netwerk Digitaal Erfgoed heeft middelen (€ 50.000) beschikbaar gesteld om voor een periode van 1 jaar (tot 31-12-2020) een Digitaal Erfgoed Coach aan te kunnen stellen. Deze coach dient ter ondersteuning van het erfgoed netwerk in Nederland. Niet alleen Erfgoed Brabant heeft hiervoor deze gelden ontvangen, ook andere erfgoedhuizen in Nederland hebben een dergelijke functionaris aangesteld. De subsidie is ontvangen in 2019, uitvoering vanaf 01-12-2020 en loopt t/m 31-12-2020. Door vertragingen en door het beschikbaar komen van extra middelen zal dit project in ieder geval doorlopen tot 31-07-2021.

Bestemmingsfonds 75 jaar vrijheid / Joden in Noord-Brabant 1930-1945: dit project wordt uitgevoerd door de Leerstoel Cultuur in Brabant. Erfgoed Brabant heeft hier gelden voor ontvangen van het Mondriaanfonds. Voor de uitvoering is een medewerker aangetrokken die bij Erfgoed Brabant in dienst is gekomen. Het project zal 4 jaar duren en is tweede helft 2020 gestart.

Erfgoed Participatie Loket: Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met Erfgoed Gelderland en Zuid-Holland. Hiervoor zijn externe middelen aangevraagd en ontvangen. Erfgoed Gelderland is de penvoerder van dit project.

Bestemmingsfonds Erfgoedbende: de Erfgoedbende heeft eind 2020 een landelijke cultuurprijs gewonnen. Gezien het tijdstip van het ontvangen van deze prijs worden projecten die met deze gelden betaald gaan worden in 2021 uitgevoerd. Erfgoed Brabant beheert de middelen.

The Future is Heritage: zie de toelichting hierboven bij de Provinciale bestemmingsfondsen.

Bestemmingsfonds project met FARO: de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft in 2019 middelen beschikbaar gesteld (€ 43.000) voor de volgende activiteiten: organisatie van een aantal praktijkwerkplaatsbijeenkomsten (ter introductie van het project aan potentieel betrokkenen en om interactief resultaten van het onderzoek te kunnen delen), inventariseren van bestaande lokale en regionale erfgoedprojecten en activiteiten, opzetten en bemensen provinciaal steunpunt FARO. Uitvoering van dit project is 2020 gestart. In 2020 is een aanvulling op deze subsidie verstrekt en is het project verlengd t/m 31-08-2021.

4.5.4 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:
Voorziening Groot onderhoud De Griffie

Stand per 01-01-20 €	Toevoeging boekjaar €	Onttrekking boekjaar €	Stand per 31-12-2020 €
34.944	27.055	18.150	43.849

Toelichting Voorzieningen:

Voorziening Groot onderhoud De Griffie: Doel van deze voorziening is de kosten van onderhoud van het gebouw De Griffie gelijkmatig over een periode van 10 jaar ten laste van de resultaten over die jaren te laten vallen. Besteding zal dus in de komende jaren, wanneer de onderhoudskosten hoger worden dan de dotatie, plaatsvinden.

4.5.5 Kortlopende schulden

	31 dec. 2020	31 dec. 2019
	€	€
Crediteuren	106.557	127.929
<u><i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i></u>		
BTW afdracht 4e kwartaal	18.270	28.341
Loonbelasting / premies volksverzekering over de maand december	86.376	103.635
Premie PAWW	430	430
	<u>105.076</u>	<u>132.406</u>
<u><i>Schulden inzake pensioenen</i></u>		
Premies pensioenfondsen	<u>2.078</u>	<u>2.362</u>
<u><i>Overige schulden en overlopende passiva</i></u>		
Vooruitontvangen subsidie Zuiderwaterlinie (Gemeenten en Waterschappen)	147.910	61.700
Vakantiegeldverplichting	45.350	42.245
Verlofdagenverplichting	32.574	30.144
Loopbaanbudget conform cao-regeling	20.679	19.567
Nog te betalen netto loon	156	17.693
Nog te betalen accountants- en administratiekosten	7.684	10.725
Nog te betalen bankkosten	181	62
Nog te betalen aan Provincie Noord-Brabant inzake verdeelsubsidies t/m 2017	4.152	29.152
Nog te betalen aan Provincie Noord-Brabant inzake Museumsschatten 2018	-	43.313
Nog te betalen kosten onderzoek Museumsschatten	-	10.285
Rekening-courant Stichting Knippenbergprijs	1.618	2.127
Nog te betalen premie ziekteverzekering	1.206	3.181
Nog te betalen Noordbrabants Museum (afrekening gemeenschappelijke kosten 4e kwartaal)	6.664	9.901
Nog te betalen Tilburg University (4e kwartaal Leerstoelen)	50.306	31.306
Overige schulden en overlopende passiva	26	-
	<u>318.506</u>	<u>311.401</u>

4.6 Toelichting staat van baten en lasten over 2020

	2020	begroting 2020	afwijking begroting/ realisatie 2020	2019
Baten	€	€	€	€
<i>Structurele subsidies Provincie Noord-Brabant</i>				
Activiteitensubsidie (inclusief Leerstoelen)	1.837.919	1.837.919	-	1.815.588
<i>Tijdelijke / incidentele subsidies / opdrachten Provincie Noord-Brabant</i>				
Museumschatjes primair onderwijs	150.000	-	150.000	125.000
Bijdrage Provincie aan FiSH project	20.000	-	20.000	105.000
Doorontwikkeling Erfgoed Brabant Academie en Brabant Cloud	342.900	351.000	-8.100	342.900
Bijdrage Provincie aan organisatie Capacity Building Days in Athene	-	-	-	10.000
Bijdrage Provincie aan project Heilige Huisjes	-	-	-	10.000
Bijdrage Provincie Goud van Brabant	-	-	-	35.000
Bijdrage Provincie aan detachering medewerker	32.220	-	32.220	-
Bijdrage Provincie aan project Religieus Brabant	65.532	48.000	17.532	39.857
	610.652	399.000	211.652	667.757
<i>Eigen inkomsten</i>				
Tijdschrift "In Brabant"	27.226	30.000	-2.774	27.482
Verkoop publicaties	1.480	4.000	-2.520	1.893
Lesproducten erfgoededucatie	2.785	5.000	-2.215	12.960
Scholings- en cursusinkomsten (vnl. Erfgoed Brabant Academie)	2.315	30.000	-27.685	9.834
Dag van de Brabantse Volkscultuur	750	-	750	1.153
Inkomsten Brabant Cloud	56.820	30.000	26.820	30.819
Dienstverlening aan derden	57.093	13.500	43.593	24.589
Dienstverlening door derden door Leerstoel Cultuur in Brabant	-	-	-	980
Mondriaan Fonds inzake project Leerstoel Cultuur in Brabant	287.400	-	287.400	10.000
Prijs Erfgoedbende	2.500	-	2.500	-
Bijdrage Erfgoed Zeeland aan Digitale Erfgoed Coach	34.268	-	34.268	-
Bijdrage Erfgoed Gelderland inzake Erfgoedparticipatieproject	48.000	-	48.000	-
Vergoeding coördinatiekosten Cultuureducatie met Kwaliteit	7.000	-	7.000	8.400
Cultuureducatie met Kwaliteit	50.000	50.000	-	50.000
Stg. Dutch Culture FiSH	500	-	500	-
Externe bijdragen project FiSH	27.000	-	27.000	90.000
Bijdrage Ministerie van OC&W inzake project FARO	16.000	21.500	-5.500	43.000
Bijdrage NDE (Nederlands Digitaal Erfgoed) inzake Digitale Erfgoed Coach	22.000	50.000	-28.000	50.000
Rentebaten	27	250	-223	285
Bijdrage Nederlands Instituut Beeld en Geluid t.b.v. ontwikkeling Platform	-	-	-	24.000
Bijdrage derden inzake jongerenconferentie Athene	-	-	-	22.500
Bijdrage VisitBrabant inzake Brabant Remembers	-	-	-	2.000
Bijdrage Ministerie van Sociale Zaken inzake opleidingen	-	-	-	7.646
	643.164	234.250	408.914	417.541
Totaal baten uit gewone bedrijfsvoering	3.091.735	2.471.169	620.566	2.900.886
<i>Dotaties en onttrekkingen</i>				
Mutaties bestemmingsfondsen	-272.077	118.811	-390.888	19.667
Totaal baten	2.819.660	2.589.980	229.680	2.920.553

	2020	begroting 2020	afwijking begroting/ realisatie 2020	2019
<u>Lasten</u>	€	€	€	€
<u>Personeelskosten</u>				
Salariskosten	1.157.873	1.312.691	154.818	1.116.167
Sociale lasten	170.490	177.970	7.480	172.488
Pensioenlasten	109.541	125.000	15.459	103.184
Ontvangen ziekengelden	-3.157	-	3.157	-56.047
Reiskosten woon-werkverkeer	23.891	27.500	3.609	40.861
Reiskosten dienstreizen	4.573	-	-4.573	14.639
Deskundigheidsbevordering	9.728	10.000	272	22.636
Arbeidsongeschiktheidsverzekering	44.678	37.500	-7.178	40.362
Kantinekosten	9.548	12.000	2.452	14.419
Overige personeelskosten	13.162	5.000	-8.162	15.117
	1.540.328	1.707.661	167.334	1.483.826
<u>Organisatiekosten</u>				
Kantoorbenodigdheden	1.812	2.500	688	1.699
Telefoonkosten	12.781	12.000	-781	11.826
Internetkosten	3.282	-	-3.282	3.199
Porti- en verzendkosten	7.098	7.500	402	11.890
Kopieerkosten	6.022	7.000	977	5.090
Drukwerk, illustratiemateriaal en vormgeving	7.030	2.500	-4.530	7.712
Drukwerk en portiekosten In Brabant	36.897	40.000	3.103	33.230
Algemene kosten	7.852	8.500	648	9.014
Representatiekosten	249	5.000	4.751	652
Bestuurskosten	6.991	7.000	9	7.109
Verzekeringen	1.823	1.500	-323	1.586
Vrijwilligersvergoedingen	4.620	1.500	-3.120	2.773
Abonnementen, bibliotheek, lidmaatschappen	4.753	3.500	-1.253	5.753
Rente en bankkosten	1.205	1.000	-205	697
Afschrijvingskosten	21.366	21.500	134	23.328
Accountantskosten	20.529	27.500	6.971	28.341
Advieskosten	434	2.000	1.566	13.386
	144.744	150.500	5.756	167.285
<u>Huisvestingskosten</u>				
Huur Griffie	110.838	109.000	-1.838	108.982
Onderhoudskosten	26.782	30.000	3.218	26.164
Kosten beveiliging	3.339	-	-3.339	3.708
Schoonmaakkosten	9.747	12.000	2.253	9.293
Energielasten	12.403	13.000	597	12.708
Overige huisvestingslasten	6.142	-	-6.142	6.229
	169.252	164.000	-5.252	167.084
<u>Automatiseringskosten</u>				
Automatiseringskosten	64.116	60.000	-4.116	64.147
Kosten website / hosting	10.448	-	-10.448	22.158
	74.565	60.000	-14.565	86.305
<u>Projectkosten (zie bijlage 1 bestemmingsfondsen)</u>				
Projecten t.l.v. tijdelijk en/of incidente subsidies	873.314	507.819	-365.495	895.470
Projecten t.l.v. exploitatie	-	-	-	127.952
	873.314	507.819	-365.495	1.023.422
Totale lasten	2.802.203	2.589.980	-212.221	2.927.921
Resultaat	17.458	-	17.458	-7.368

4.6.1 Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten:

Toelichting op de verschillen tussen de werkelijke ontvangen baten en de begrote baten:

Structurele en incidentele subsidies en opdrachten Provincie Noord-Brabant:

Activiteitensubsidie en tijdelijke subsidies/opdrachten:

In de begroting 2020 is een activiteitensubsidie (inclusief de subsidie voor de beide leerstoelen) opgenomen van € 1.815.588. Dit bedrag is door de Provincie Noord-Brabant genoemd in de uitnodigingsbrief van 4 juli 2019, waarin Erfgoed Brabant wordt gevraagd het werkplan en de begroting 2020 in te dienen. In deze brief wordt tevens vermeld dat er in 2020 weer een loon- en prijsbijstelling zal plaatsvinden. Daarom is het bedrag in de definitieve begroting vastgesteld op in totaal € 1.837.919. Voor de twee leerstoelen zijn in 2020 de volgende bedragen begroot en ontvangen: Leerstoel Cultuur in Brabant € 54.461 en de Leerstoel Diversiteit in Taal en Cultuur in Brabant een bedrag van € 64.385. Er resteert dan dus een bedrag van € 1.719.073 voor de exploitatiesubsidie van Erfgoed Brabant.

Op 24 januari 2020 heeft Erfgoed Brabant het besluit tot verlening van de subsidie over 2020 van de Provincie Noord-Brabant ontvangen. In deze brief wordt aangegeven dat de subsidie wordt aangevuld met een bedrag van € 342.900. Deze aanvulling heeft betrekking op de doorontwikkeling van de instrumenten Brabant Cloud/Brabants Erfgoed en Erfgoed Brabant Academie. Daarnaast heeft de Provincie Noord-Brabant in de loop van 2020 nog diverse projecten ondersteund door het toekennen van subsidies of het gunnen van opdrachten. Dit betreft de volgende projecten:

- Museumschatjes: hiervoor een bedrag van € 125.000 ontvangen. Tevens heeft de Provincie een herbestemming van een deel van een terug te betalen bedrag in het kader van de voormalige verdeelsubsidies ad € 25.000 goedgekeurd, waarmee de subsidie voor Museumschatjes in totaal op € 150.000 uitkomt.
- Bijdrage aan het project Future is Heritage (FiSH) ad € 20.000.
- Bijdrage aan de detachering van een medewerker ad € 32.220.
- Bijdrage aan het project Religieus Brabant ad € 65.532.

Eigen inkomsten:

Onder de eigen inkomsten zijn alle inkomsten verantwoord die niet door de Provincie Noord-Brabant zijn gefinancierd. Dit zijn deels inkomsten van min of meer structurele aard, zoals verkopen van publicaties (*In Brabant* en boeken), verkoop lesproducten, inkomsten van de deelnemers aan de Brabant Cloud en inkomsten uit georganiseerde evenementen. Maar ook voor een deel incidentele inkomsten van derden t.b.v. uit te voeren projecten. De grootste verschillen tussen werkelijkheid en begroting zijn:

- Scholings- en cursusinkomsten: hier is een bedrag begroot van € 30.000, terwijl er in werkelijkheid maar € 2.315 is ontvangen. Dit verschil kan voor een groot deel verklaard worden voor de coronacrisis. Deze heeft ervoor gezorgd dat er geen cursussen zijn georganiseerd zoals in vorige jaren. De bijeenkomsten die wel zijn doorgegaan, zijn digitaal georganiseerd terwijl die vaak gratis werden aangeboden.

- Inkomsten Brabant Cloud: hierbij is de verwachting voor wat betreft het aantal deelnemers en migratietrajecten lager geweest dan de werkelijkheid liet zien, met als gevolg ruim € 26.000 meer inkomsten dan begroot.
- Dienstverlening aan derden: op deze post is in 2020 ruim € 43.000 meer ontvangen dan verwacht. Dit is te verklaren door het feit dat een medewerker vanaf 01-08-2020 tijdelijk coördinator van het externe project Zuiderwaterlinie is geworden. Hiervoor is een vergoeding ontvangen waar in de begroting geen rekening werd gehouden.

Verder is er een aantal inkomsten ontvangen waarmee in de begroting geen rekening is gehouden, omdat op het moment van opstellen van die begroting deze posten nog niet bekend waren.

Het gaat hierbij om de volgende inkomsten:

- Mondriaanfonds inzake een project van de Leerstoel Cultuur in Brabant. Het project is in 2020 gestart en zal 4 jaar gaan duren. De toegezegde subsidie hiervoor ad € 287.400 is voor 95% al ontvangen (€ 273.030). Het verschil ad € 14.370 is als vordering op het Mondriaanfonds op de balans per 31-12-2020 opgenomen en zal pas betaalbaar gesteld worden na afloop van het project en na indiening van een eindafrekening.
- Prijs Erfgoedbende: deze prijs ad € 2.500 is eind 2020 ontvangen en wordt door Erfgoed Brabant beheerd.
- Bijdrage Erfgoed Zeeland in de kosten voor de bij Erfgoed Brabant aangestelde Digitale Erfgoed Coach voor een bedrag van € 34.268
- In samenwerking met Erfgoed Gelderland en Erfgoed Zuid-Holland is het project Erfgoedparticipatie Loket gestart. Erfgoed Brabant heeft hiervoor van Erfgoed Gelderland (penvoerder) een bedrag van € 48.000 ontvangen.
- Voor coördinatiekosten voor de projecten CMK en Museumschatjes is een bedrag van € 15.750 beschikbaar.
- Voor de uitvoering van het project Future is Heritage (FiSH) is naast de provinciale bijdragen nog een bedrag van € 27.500 ontvangen van Fonds Cultuur Participatie (€ 20.000), Erfgoed Gelderland (€ 2.000) en van Stichting Dutch Culture (€ 500)
- Van het NDE is een bedrag van € 16.000 ontvangen voor verlenging van de aanstelling van de Digitale Erfgoed Coach.

Lasten:

Toelichting op de verschillen tussen de werkelijke ontvangen lasten en de begrote lasten:

Personeelskosten:

In het totaal van de personeelskosten is een bedrag van ruim € 167.000 minder uitgegeven dan begroot, waarvan ca. € 155.000 directe salariskosten. Dit bedrag is als volgt te verklaren: in de begroting is een bedrag opgenomen voor een medewerker secretariaat, ad € 48.000, terwijl deze medewerker, die per 1 januari 2020 met pensioen ging, niet is vervangen door een nieuwe medewerker, maar deze werkzaamheden zijn uitbesteed aan een extern bedrijf. Ditzelfde gaat op voor een in de begroting opgenomen bedrag van ca. € 31.000 voor een vacature Social Media. Verder is een deel van de kosten van een aantal medewerkers ten laste gekomen van de post "projecten t.l.v. tijdelijk en/of incidentele subsidies", omdat die medewerkers voor die projecten hebben gewerkt en dus niet ten laste van de reguliere begroting zijn geboekt. Omdat er in de bruto salariskosten een

overschot is ontstaan, zijn ook de daaruit voortkomende sociale lasten en pensioenkosten lager dan begroot.

Naast de overschotten in de hierboven genoemde salariskosten zijn er ook relatief kleine tekorten op de overige personeelskosten te zien. Het gaat hierbij met name om de post dienstreizen, de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de overige personeelskosten.

Organisatiekosten:

De organisatiekosten komen in totaal ca. € 6.000 lager uit dan begroot en liggen hiermee in de lijn van de verwachtingen. Wat wel een vermelding waard is, is de daling in de accountantskosten. In 2020 heeft Erfgoed Brabant afscheid genomen van ABAB en heeft als nieuwe accountant ABEL Accountants aangetrokken, mede ook door de lagere prijsstelling die deze partij kon bieden.

Huisvestingskosten:

De huisvestingskosten liggen in de lijn van de begroting.

Automatiseringskosten:

De automatiseringskosten liggen ca. € 14.000 hoger dan begroot. De voornaamste reden hiervan is dat er in 2020, door de coronacrisis, besloten is om versneld een aantal automatiseringsinvesteringen, die voor de komende jaren gepland waren, naar voren te halen. Hiermee is bereikt dat alle medewerkers, overal in kunnen loggen op de systemen van Erfgoed Brabant. Hiermee is het verplichte thuiswerken ook heel goed mogelijk. Verder is er nu de mogelijkheid om digitaal met meer personen te vergaderen. Hiervan wordt veelvuldig gebruik gemaakt, zowel bij interne overleggen als ook in vergaderingen met externen. Naast een investering aan hardware heeft dit in 2020 extra geld gekost aan incidentele kosten van aanschaf software, installatie en begeleiding van het gehele project.

Projectkosten:

Door toename van het aantal projecten, die bekostigd worden uit tijdelijke en/of incidentele subsidies of bijdragen van derden (inclusief de Provincie Noord-Brabant), zijn de kosten die met deze projecten samenhangen ook toegenomen. In deze jaarrekening is in bijlage 1 een specificatie van al deze projecten opgenomen.

4.7 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

De aangegane huurverplichtingen inzake de in gebruik zijnde ruimten in het kantoorpand De Griffie bedragen € 100.942 (incl. BTW) op jaarbasis (vorig jaar € 99.809).

De aangegane huurverplichting voor 6 parkeerplaatsen in de Museumkwartier parkeerkelder is € 12.659 (vorig jaar € 12.659).

De aangegane verplichtingen inzake bijkomende leveringen en diensten bedragen € 17.138.

De huurcontracten zijn afgesloten per 01-07-2013 voor een periode van 30 jaar; einde contract derhalve 30-06-2043. De huurcontracten worden daarna, behoudens opzegging, telkens verlengd voor een periode van 10 jaar.

Leasecontracten kopieermachines

Stichting Erfgoed Brabant heeft per 01-01-2019 een leasecontract afgesloten voor een tweetal kopieermachines. De looptijd van het contract is 72 maanden, dus tot 1 januari 2026. De leaseprijs is € 5.845 op jaarbasis, waarbij er 13.500 zwart-wit en 5.700 kleuren kopieën in de genoemde prijs zijn begrepen.

4.8 Werknemers

Gedurende het boekjaar had de stichting gemiddeld 21,3 fte in loondienst (2019: 19,90).

Specificatie van het personeel naar functie:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Directie	2,00	2,00
Bedrijfsvoering	2,60	2,60
Projectleiding	2,60	2,60
Projectmedewerkers	<u>14,10</u>	<u>12,70</u>
Totaal	21,30	19,90

4.9 Wet Normering Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Erfgoed Brabant van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum. Het bezoldigingsmaximum in 2020 voor Stichting Erfgoed Brabant is € 201.000. De onderstaande bezoldigingen blijven zowel onder deze norm alsook onder de lager vastgestelde Brabant-norm. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de RvT: dit bedraagt voor de voorzitter 15% (€ 30.150) en voor de overige leden 10% (€ 20.100) van het bezoldigingsmaximum.

bedragen x € 1	P.J.G.M. Timmermans		M.J.M.A. Mooren	
	Directeur / bestuurder	Adjunct-directeur		
Functie(s)				
Datum aanvang functie in boekjaar				
Datum einde functie in boekjaar				
Omvang dienstverband (fte)	1,0	1,0		
Gewezen topfunctionaris J/N	nee	nee		
Individueel WNT maximum	201.000	201.000		
Beloning (WNT)	141.489	102.849		
Beloning (WNT) nabetaaling 2016-2018	-	-		
Belastbare onkostenvergoedingen	736	-		
Beloningen betaalbaar op termijn	12.121	10.445		
Subtotaal	154.346	113.293		
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-		
Totale bezoldiging boekjaar €	154.346	113.293		
Gegevens voorgaand jaar				
Aanvang functievervulling in voorgaand				
Omvang dienstverband (fte)	1,0	1,0		
Beloning (WNT)	156.135	93.562		
Belastbare onkostenvergoedingen	1.725	-		
Beloningen betaalbaar op termijn	12.192	10.353		
Totale bezoldiging voorgaand jaar €	170.052	103.915		

bedragen x € 1	M.W.A.M. van Stappershoef		J. van der Woude		J.A.M. van Heijningen		J.W.M. Buys	
	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	
Functie(s)								
Datum aanvang functie in boekjaar								
Datum einde functie in boekjaar								
Individueel WNT maximum	30.150	20.100	20.100	20.100	20.100	20.100	20.100	
Beloning (WNT)	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	
Terugontvangen als gift	-600	-	-	-	-600	-800	-	
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-	-	
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal	1.100	1.700	1.700	1.100	900			
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-	-	-	
Totale bezoldiging boekjaar €	1.100	1.700	1.700	1.100	900			
Gegevens voorgaand jaar								
Datum aanvang functie in voorgaand jaar								
Datum einde functie in voorgaand jaar								
Beloning (WNT)	1.100	1.700	-	1.100	900			
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-	-	
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-	-	
Totale bezoldiging voorgaand jaar €	1.100	1.700	-	1.100	900			

Billage 1: Mutaties bestemmingsfondsen 2020 t.b.v. de Provincie Noord-Brabant

	Stand bestemmings- fonds 01-01- 2020	Ontvangen / toegezegde subsidie 2020	Kosten inclusief inhuur personeel	Overschot t.g.v. Bestemmings fonds
Totaaloverzicht				
Provincie Noord-Brabant				
1. Museumschatjes	78.050	150.000	99.593	128.457
2. Museumschatten	80.968	-	14.303	66.665
3. Erfgoed Brabant Academie en Platform	87.504	403.646	424.149	67.001
4. Leerstoel Cultuur in Brabant	5.166	54.461	60.502	-875
5. Leerstoel Taal en Cultuur	27.179	64.385	70.866	20.698
6. Bestemmingsfonds The Future is Heritage (FisH)	-	20.000	7.192	12.808
7. Ondersteuning Brabants Erfgoed	1.465	-	1.465	-
subtotaal	280.333	692.492	678.069	294.754
Overig (externe gelden)				
8. Historische publicaties	28.980	-	60	28.920
9. Cultuureducatie met Kwaliteit	46.419	50.000	59.152	37.268
10. 75 jaar vrijheid, onderzoek Joden in NB '30-'45	-	287.400	34.835	252.565
11. Crossroads	3.500	-	3.500	-
12. Erfgoed Participatie Project	-	48.000	-	48.000
13. Bestemmingsfonds The Future is Heritage (FisH)	-	27.000	9.709	17.291
14. Digitale Erfgoed Coach	46.347	22.000	39.083	29.264
15. Project met FARO	43.000	16.000	48.907	10.093
16. Bestemmingsfonds Erfgoedbénde	-	2.500	-	2.500
subtotaal	168.247	452.900	195.245	425.901
Totaal	448.580	1.145.392	873.314	720.655
1. Museumschatjes (PO)				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	78.050	-	-	78.050
Ontvangen subsidie Provincie Noord-Brabant	-	150.000	-	150.000
Kosten bezoek aan musea door PO scholen	-	-	99.593	-99.593
Totaal	78.050	150.000	99.593	128.457
2. Museumschatten (VO)				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	80.968	-	-	80.968
Ontvangen subsidie Provincie Noord-Brabant	-	-	-	-
Kosten vervoer en bezoek aan musea door scholen	-	-	14.303	-14.303
Totaal	80.968	-	14.303	66.665
3. Erfgoed Brabant Academie / Erfgoed Brabant Platform				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	87.504	-	-	87.504
Ontvangen subsidie Provincie Noord-Brabant	-	403.646	-	403.646
Materiële kosten Brabant Cloud en Memorix Maior	-	-	262.382	-262.382
Personeelskosten t.b.v. Brabant Cloud en Platform (incl. derden)	-	-	161.767	-161.767
Overige kosten Erfgoed Brabant Academie	-	-	-	-
Totaal	87.504	403.646	424.149	67.001
4. Leerstoel Cultuur in Brabant				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	5.167	-	-	5.167
Ontvangen subsidie Provincie Noord-Brabant	-	54.461	-	54.461
Salariskosten A.J. Bijsterveld	-	-	60.383	-60.383
Kostendeclaraties A.J. Bijsterveld	-	-	1.815	-1.815
Bijdragen cursisten en opbrengst lezing	-	-	-1.696	1.696
Totaal	5.167	54.461	60.502	-874

	Stand bestemmings- fonds 01-01- 2020	Ontvangen / toegezegde subsidie 2020	Kosten inclusief inhuur personeel	Overschot t.g.v. bestemmings- fonds
5. <u>Leerstoel Taal en Cultuur in Brabant</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	27.179	-	-	27.179
Ontvangen subsidie Provincie Noord-Brabant	-	64.385	-	64.385
Salariskosten J. Swanenberg	-	-	70.440	-70.440
Kosten declaraties J. Swanenberg	-	-	426	-426
Totaal	27.179	64.385	70.866	20.698
6. <u>Bestemmingsfonds The Future is Heritage (FiSH)</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	-	-	-	-
Ontvangen subsidie 2020	-	20.000	-	20.000
Kosten 2020	-	-	7.192	-7.192
Totaal	-	20.000	7.192	12.808
7. <u>Ondersteuning Brabants Erfgoed</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	1.465	-	-	1.465
Ontvangen subsidie 2020	-	-	-	-
Kosten Erfgoedtalenten 2020	-	-	1.465	-1.465
Totaal	1.465	-	1.465	-
8. <u>Historische publicaties</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	28.980	-	-	28.980
Bankkosten	-	-	60	-60
Totaal	28.980	-	60	28.920
9. <u>Cultuureducatie met Kwaliteit</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	46.419	-	-	46.419
Ontvangen subsidie 2020 KunstLoc	-	50.000	-	50.000
Kosten CMK 2020	-	-	59.152	-59.152
Totaal	46.419	50.000	59.152	37.268
10. <u>75 jaar Vrijheid, onderzoek Joden in NB '30 - '45</u>				
Toegezegde subsidie 2020	-	287.400	-	287.400
Kosten 2020	-	-	34.835	-34.835
Totaal	-	287.400	34.835	252.565
11. <u>Crossroads</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	3.500	-	-	3.500
Kosten 2020	-	-	3.500	-3.500
Totaal	3.500	-	3.500	-
12. <u>Erfgoed Participatie Project</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	-	-	-	-
Ontvangen subsidie 2020	-	48.000	-	48.000
Kosten 2020	-	-	-	-
Totaal	-	48.000	-	48.000
13. <u>Bestemmingsfonds The Future is Heritage (FiSH)</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	-	-	-	-
Ontvangen subsidie 2020	-	47.000	-	47.000
Kosten 2020	-	-	9.709	-9.709
Totaal	-	47.000	9.709	37.291
14. <u>Digitale Erfgoed Coach</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	46.347	-	-	46.347
Ontvangen subsidie 2020	-	22.000	-	22.000
Kosten 2020	-	-	39.083	-39.083
Totaal	46.347	22.000	39.083	29.264
15. <u>Project met FARO</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	43.000	-	-	43.000
Ontvangen subsidie 2020	-	16.000	-	16.000
Kosten 2020	-	-	48.907	-48.907
Totaal	43.000	16.000	48.907	10.093
16. <u>Bestemmingsfonds Erfgoedbēnde</u>				
Stand 01-01-2020 bestemmingsfonds	-	-	-	-
Ontvangen subsidie 2020	-	2.500	-	2.500
Kosten 2020	-	-	-	-
Totaal	-	2.500	-	2.500

Bijlage 2: Kostenverdeelstaat t.b.v. de Provincie Noord-Brabant

	Totaal	Erfgoed Brabant			Bedrijfsvoering
		Platform	Academie	Netwerk	
Totaal aantal effectieve uren volgens urenstaat 2020	31.738	8.048	10.636	3.516	9.538
Uren bedrijfsvoering naar programmalijnen	-	3.458	4.569	1.511	-9.538
	31.738	11.506	15.205	5.026	-

Kostenverdeelstaat

(na verdeling kosten bedrijfsvoering)

	Totaal	Erfgoed Brabant			Bedrijfsvoering
		Platform	Academie	Netwerk	
Personeelskosten	1.540.328	547.843	784.966	238.976	-
Organisatiekosten	144.742	70.675	47.005	27.064	-
Huisvestingskosten	169.252	61.359	81.088	26.805	-
Automatiseringskosten	74.565	64.565	46.888	13.112	-
Projectkosten	873.314	411.031	346.834	33.992	-
	2.802.201	1.155.473	1.306.780	339.948	-

Kostenverdeelstaat

(met specifieke kosten per programmalijn)

	Totaal	Erfgoed Brabant			Bedrijfsvoering
		Platform	Academie	Netwerk	
Personeelskosten	1.540.328	5.358	68.057	1.986	1.496.383
Organisatiekosten	144.742	37.648	3.358	12.635	91.101
Huisvestingskosten	169.252	-	-	-	169.252
Automatiseringskosten	74.565	36.520	9.826	860	77.358
Projectkosten	873.314	411.031	346.834	33.992	-
	2.802.201	490.557	428.075	49.473	1.834.094
Personeelskosten	-	542.484	716.909	236.990	-1.496.383
Organisatiekosten	-	33.027	43.646	14.428	-91.101
Huisvestingskosten	-	61.359	81.088	26.805	-169.252
Automatiseringskosten	-	28.045	37.062	12.252	-77.358
Projectkosten	-	-	-	-	-
	2.802.201	1.155.473	1.306.780	339.948	-

5. Vaststelling en goedkeuring

Het financieel jaarverslag 2020 is gecontroleerd door Abel Accountants. De door dit kantoor afgegeven accountantsverklaring is bij het financieel jaarverslag gevoegd.

Het bestuur van de stichting Erfgoed Brabant verklaart bij hierbij dat het Jaarverslag 2020, bestaande uit een bestuursverslag en een financieel verslag, is vastgesteld.

's-Hertogenbosch, 27 mei 2021

P.J.G.M. Timmermans
Directeur-bestuurder

De Raad van Toezicht van de stichting Erfgoed Brabant verklaart bij hierbij dat het Jaarverslag 2020, bestaande uit een bestuursverslag en een financieel verslag, is goedgekeurd.

's-Hertogenbosch, 4 juni 2021

M.W.A.M. van Stappershoef
Voorzitter

J.W.M. Buys
Vice-voorzitter

R.H.H.S. Derks
Audit-commissie

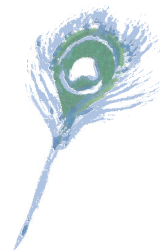
J.A.M. van Heijningen
Secretaris

J. van der Woude
Lid

erfgoed brabant

6. Controleverklaring accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de raad van toezicht van de Stichting Erfgoed Brabant

A. Verklaring betreffende de jaarrekening 2020

Wij hebben de in dit jaarrekening 2020 van de Stichting Erfgoed Brabant te 's-Hertogenbosch gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de Stichting Erfgoed Brabant per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 organisaties zonder winststreven en de bepalingen krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Tevens zijn wij van oordeel dat de jaarrekening voldoet aan de in de Regeling accountantsprotocol subsidies Noord-Brabant gestelde eisen. Dit impliceert dat de subsidiegelden rechtmatig en getrouw zijn besteed.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020;
2. de staat van baten en lasten over 2020
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Basis accountantsprotocol voor de subsidieverlening Provincie Noord-Brabant en het controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting Erfgoed Brabant zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA)

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag;
- andere informatie zoals vereist door RJ-Richtlijn 640 organisaties zonder winststreven.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen uit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 640 organisaties zonder winststreven.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur van de Stichting Erfgoed Brabant is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 organisaties zonder winststreven en de Beleidsregels toepassing WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van voornoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

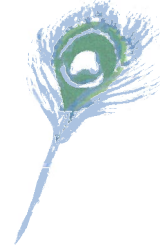
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het

- opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

's-Hertogenbosch, 27 mei 2021.

Abel accountants B.V.
Namens deze:

A large, stylized handwritten signature in blue ink, appearing to be 'H.J.M. Boeren', written over a horizontal line.

H.J.M. Boeren
Accountant-Administratieconsulent